

Souhrnná teritoriální informace Severní Makedonie

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR ve Skopje (Severní Makedonie) ke
dni 15. 5. 2020 10:48

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.15)
3. Vztahy země s EU (s.25)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.29)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.38)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.46)
7. Kontakty (s.56)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Severní Makedonie (před rokem 2019, Makedonie), oficiálně Republika Severní Makedonie, je země na Balkánském poloostrově v jihovýchodní Evropě. Nezávislost získala v roce 1991 jako jeden z následnických států Jugoslávie. Politickým systémem Severní Makedonie je parlamentní demokracie. Makedonský parlament je jednokomorový. Ve vnitřních záležitostech a bilaterálních vztazích, včetně bilaterálních mezinárodních smluv, mezi ČR a Severní Makedonií se používá název Severní Makedonie (MK/NMK).

Ekonomické ukazatele - Makedonie, jejíž jméno se v lednu 2019 oficiálně změnilo na **Severní Makedonii**, je nejchudší z bývalých jugoslávských republik; během posledního desetiletí však dosáhl významného pokroku v rozšiřování své ekonomiky. Ekonomika rostla v letech 2004 až 2008 v průměru o 5 % ročně, a to zejména díky domácí spotřebě a vývozu (zejména kovů a textilních výrobků). Po růstu o 2,7% v roce 2018 se ekonomika v roce 2019 zrychlila na odhadovaných 3,6%, podporovaná domácí poptávkou, která těží z nárůstu minimální mzdy (která zahrnovala téměř jednu třetinu pracovní síly). Po liberalizaci odvětví elektroenergetiky v roce 2019 budou investice nadále růst jak na veřejné (infrastruktura s podporou EBRD), tak na soukromé úrovni (většinou v energetickém sektoru). Podle aktualizované prognózy MMF ze dne 14. dubna 2020 se v důsledku propuknutí COVID-19 očekává, že růst HDP v roce 2020 poklesne na -4 % a v roce 2021 vzroste na 7 %, s výhradou post pandemického globálního ekonomického vývoje zotavení.

Pokud jde o veřejné finance, revidovaný schodek veřejných financí v roce 2019 se předpokládá na úrovni 2,5 % HDP (oproti 1,1% před rokem) a očekává se jeho rozšíření v důsledku nadcházejících voleb do roku 2020 a probíhajících investic do silniční infrastruktury. Poměr dluhu k HDP činil v roce 2019 40,7%, z čehož více než dvě třetiny vlastní zahraniční věřitelé, zatímco 80 % je denominováno v EUR (makedonský denar je vázán na euro). MMF očekává, že vládní dluh v následujících letech vzroste, 40,9 % v roce 2020 a 41,1 % v roce 2021. Daňové úniky zůstávají jedním z hlavních problémů země, přičemž neformální ekonomika vytváří nekalou konkurenci neregistrovaných společností (odhaduje se, že neformální sektor představuje 18 % zaměstnanosti a 30 až 40 % příjmů). Mezitím inflace v roce 2019 činila 0,8 % a má se letos snížit na -0,9 % v důsledku vypuknutí pandemie COVID-19 a zvýšení na 0,8 % v roce 2021 (Světový ekonomický výhled MMF v dubnu 2020). Poté, co se tato země stala členem Světové obchodní organizace v roce 2003, je oficiálním kandidátem na členství v EU od prosince 2005. Zatímco jednání o přistoupení k EU byla Řecko blokována kvůli historickému sporu o název země, oba a řecké úřady ocenily rozhodnutí makedonského parlamentu změnit jej na Severoevropskou republiku. Na zasedání Evropské rady v říjnu 2019 však nebylo dosaženo jednomyslnosti potřebné k zahájení jednání o přistoupení země k EU a toto téma by mělo být dále projednáno na summitu EU-západní Balkán v květnu 2020.

Nezaměstnanost – 17,3 % podle odhadů MMF v roce 2019 - je stále opravdu vysoká. Velká část pracovní síly je však zaměstnána v neformální ekonomice, takže přesnou míru nezaměstnanosti je těžké odhadnout. MMF však očekává, že tento trend bude silně ovlivněn negativním ekonomickým dopadem pandemie COVID-19, přičemž se v současnosti odhaduje, že míra se v roce 2020 zvýší na 20,4 % a v roce 2021 mírně klesne na 19 %. Podle posledních dostupných údajů z Světová banka odhaduje, že 5,2 % populace žije pod hranicí národní chudoby.

Hlavní odvětví průmyslu – Republika Severní Makedonie (dříve známá jako FYROM) je tradičně založena na zemědělství. Zemědělský sektor představuje 7,2 % HDP a zaměstnává 16% aktivní populace (Světová banka, 2019). Orná zemědělská půda představuje polovinu celkového území, z toho asi dvě třetiny jsou klasifikovány jako pastviny a zbytek jako orná

zemědělská půda. Země produkuje hlavně hrozny, tabák, zeleninu a ovoce. Stejně důležité je chov ovcí a koz. V zemi je několik ložisek železa, mědi a olova.

Průmyslový sektor představuje 23,6 % HDP a zaměstnává 30,4 % aktivní populace. Zahrnuje chemické výrobky, ocel, strojní zařízení a textil. Textilní průmysl představuje hlavní průmysl země, zejména kožedělný průmysl. Pouze výrobní odvětví přispívá 13 % HDP (Světová banka).

Terciární sektor představuje 54,2 % HDP a zaměstnává 53,7 % celkové pracovní síly. Hlavní zdroje příjmů pocházejí z dopravy, telekomunikací a výroby energie. Makedonský bankovní sektor je samofinancovaný a stabilní a skládá se ze 17 institucí (patnáct bank a dvě spořitelny).

Členění hospodářské činnosti podle odvětví	Zemědělství	Průmysl	Služby
Zaměstnanost podle odvětví (v % z celkové zaměstnanosti)	16,0	29,7	53,8
Přidaná hodnota (v% HDP)	7,2	24,1	54,2
Přidaná hodnota (roční změna v%)	-13,5	-1,0	0,2

Zdroj: Světová banka

Základní zdroje obecných ekonomických informací o teritoriu:

Ministerstvo financí - www.finance.gov.mk.

Ministerstvo spravedlnosti - www.pravda.gov.mk.

Ministerstvo hospodářství - www.economy.gov.mk.

Ministerstvo dopravy a spojů - www.mtc.gov.mk.

Ministerstvo zemědělství - www.mzsv.gov.mk

Ministerstvo školství a vědy - www.mon.gov.mk.

Ministerstvo práce a sociálních věcí - www.mtsp.gov.mk.

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- 1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- 1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Oficiální název státu:

- V češtině – Republika Severní Makedonie
- V makedonštině – Република Северна Македонија
- V angličtině – Republic of North Macedonia
- Zkratka – MK (NMK)

Složení vlády:

V současné době má makedonská vláda 22 resortů a 25 členů, z nichž 4 mají funkci místopředsedy a 7 zastávají ministerskou funkci bez portfeje:

- Předseda vlády – **Oliver Spasovski** (SDSM)
- Místopředsedkyně vlády a ministr obrany – **Rasmila Šekjerinska** (SDSM)
- Místopředsedkyně vlády zodpovědná pro hospodářské záležitosti – **Mila Carovska** (SDSM)
- Místopředseda vlády a ministr pro politický systém a mezinárodní vztahy – **Sadula Duraku** (DUI)
- Místopředseda vlády zodpovědný za evropské záležitosti – **Bujar Osmani** (DUI)
- Ministr zahraničních věcí – **Nikola Dimitrov** (nestraník)
- Ministr hospodářství – **Krešnik Bekteši** (DUI)
- Ministr zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství – **Trajan Dimkovski** (SDSM)
- Ministr životního prostředí – **Naser Nuredinin** (nestraník)
- Ministr dopravy a spojů – **Goran Sugareski** (SDSM)
- Ministryně spravedlnosti – **Renata Deskoska** (SNS)
- Ministr pro informační společnost a veřejnou správu – **Damjan Mančevski** (SDSM)
- Ministryně financí – **Nina Angelovska** (nestraník)
- Ministr místní samosprávy – **Goran Milevski** (LDP)
- Ministr školství a vědy – **Arber Ademi** (DUI)
- Ministr zdravotnictví – **Venko Filipče** (SDSM)
- Ministr vnitra – **Nakje Čulev** (VMRO)
- Ministr kultury – **Husni Ismaili** (DUI)
- Ministryně bez portfeje, odpovědná za zahraniční investice – **Zorica Apostolska** (SDSM)
- Ministr bez portfeje, odpovědný za komunikaci, odpovědnost a transparentnost – **Robert Popovski** (nestraník)
- Ministr bez portfeje, odpovědný za diasporu – **Edmond Ademi** (DUI)

- Ministr bez portfeje odpovědný za provádění strategie pro zlepšení situace Romů – **Muzafer Bajram** (nestraník)
- Ministr bez portfeje, odpovědný za zahraniční investice – **Bardul Dauti** (DUI)
- Ministr bez portfeje, odpovědný za zahraniční investice – **Elvin Hasan** (DUI)
- Ministr bez portfeje odpovědný za právní úpravy ke zlepšení investičního prostředí pro domácí podniky – **Hisen Djemali** (DUI)

V Severní Makedonii se měly dne 12. 4. 2020 konat parlamentní volby, kvůli globální pandemii nemoci COVID-19 však byly odloženy. Zatím nebyl stanoven nový datum voleb.

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (včetně národnosti, náboženských skupin)

Podle posledního oficiálního sčítání lidu v Severní Makedonii celkový počet obyvatel je 2 077 132. Průměrná hustota osídlení v zemi činila cca 80,6 obyvatel / 1 km².

Podle Státního statistického úřadu se v Severní Makedonie počet úmrtí ve srovnání s předchozím rokem se snížil o 2,9 %.

Průměrný roční přírůstek obyvatel je 0,8 na 1000 obyvatel. V roce 2019 činila hrubá míra porodnosti 10,3 na 1000 obyvatel. Průměrný dožitý věk obyvatel Srbska dosáhl 73,4 roku – 75,7 roku u žen a 71,1 roku u mužů.

Demografická křivka	
Věk	Podíl v populaci (v %)
0-14 let	11.8
15-24 let	13.6
25-54 let	43.6
55-64 let	12.7
65 let a více	10.5

Zdroj: Státní statistický úřad Severní Makedonie

* Poslední sčítání lidu proběhlo v roce 2002. Další pokusy o řádné sčítání obyvatel v letech 2011- 2012 skončily určitým "fiaskem", nový termín sčítání bude v roce 2021.

Národnostní složení	
Národnost	Podíl (%)
Makedonci	64,18
Albánci	25,17
Turci	3,85
Romové	2,66

Zdroj: Statní statistický úřad Severní Makedonie

*Poznámka: Romské obyvatelstvo je obvykle v oficiálních statistikách podceňováno a může představovat 6,5 %-13 % celkové populace Severní Makedonie.

Náboženské složení	
Náboženství	Podíl (%)
Pravoslavní	64,8
Katolíci	0,35
Muslimové	33,3
Protestanti	0,3
Ostatní	1,5

Zdroj: Statní statistický úřad Severní Makedonie

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2015	2016	2017	2018	2019
HDP (mil. EUR)	9 072	9 657	10 014	10 724	11 332
Reálný růst HDP (%)	3,9	2,8	0,2	2,7	3,6
HDP/obyvatele (EUR)	4 827	4 659	4 382	4 549	4 720
Inflace - roční základ (%)	-0,4	-0,2	2,4	0,9	0,4
Míra nezaměstnanosti (%)	26,1	23,7	22,4	20,7	17,3
Vývoz (mil. EUR)	4 087,6	4 390,3	5 018,7	5 872,5	6 423,7
Dovoz (mil. EUR)	5 801,1	6 176,5	6 834,9	7 676,3	8 463,2
Balance BÚ (mil. EUR)	-1 713	-1 786	-1 816	-1 803	-2 039
Balance k HDP (%)	-1,9	-2,9	-0,9	-0,2	-2,8
Bruto veřejný dluh (% HDP)	69,3	74,7	73,4	73,3	72,2
Přímé investice (% HDP)	2,2	3,3	1,8	5,6	2,6

Průměrný směnný kurs MKD/EUR	61,2	61,2	61,3	61,4	61,4
Průměrná mzda (EUR)	346	361	377	393	432

Zdroj: Narodní banka Severní Makedonie

V posledních dvou a půl letech se vláda Severní Makedonie pevně zavázala stabilizovat a posílit domácí ekonomiku. Silná ekonomika přináší občanům přímé výhody - zvyšováním mezd a důchodů, stabilizací zdravotního a důchodového fondu, přilákáním cizích a zvyšováním domácích investic, otevíráním nových továren, a tím i zvyšováním počtu nové pracovních míst. Ekonomická oddělení, provedla seriózní analýzu na základě oficiálních údajů a statistik. Analýza porovnává tři sady po 8 čtvrtletích, tj. období od července 2013 do června 2015, od července 2015 do června 2017 a od července 2017 do června 2019. Počet nových pracovních míst je nyní mnohem vyšší ve srovnání s obdobím 2013–2019. Na ekonomický vývoj země bude letos mít velký velmi negativní vliv globální pandemie nemoci COVID-19.

V období od července 2013 do června 2015 bylo v Severní Makedonii zaměstnáno 21 111 osob.

V období od července 2015 do června 2017 bylo v Severní Makedonii zaměstnáno 40 314 lidí.

V období od července 2017 do června 2019 bylo v Severní Makedonii zaměstnáno 54 391 osob.

Rozdíl mezi obdobím 1 a obdobím 3 je + 158 % nárůst počtu zaměstnanců.

Prostřednictvím přímých opatření Ministerstva práce a sociálních věcí a Agentury zaměstnanosti, prez opatření na podporu společností a přilákání zahraničních investic podařilo se za 2 roky vytvořit více než 54 000 nových pracovních míst. S pomocí těchto politik dosáhla Severní Makedonie historicky nejnižší míry nezaměstnanosti 17,3 %.

Průměrná mzda se v těchto dvou letech zvýšila o 2 297 denarů (38 eur).

V období od července 2013 do června 2015 se průměrná čistá mzda v severní Makedonii zvýšila o 821 denarů (13 eur).

V období od července 2015 do června 2017 se průměrná čistá mzda v severní Makedonii zvýšila o 842 denarů (14 eur).

V období od července 2017 do června 2019 se v severní Makedonii průměrná čistá mzda zvýšila o 2 297 MKD (38 eur).

Spirála růstu mezd začala v srpnu 2017 prvním zvýšením minimální mzdy na 12 tis. denarů.

V listopadu 2019 došlo k dalšímu zvýšení minimální mzdy na 14 500 denarů. Vláda také zahájila opatření na dotování příspěvků pro zaměstnavatele, které zvýší platy jejich zaměstnanců na 100 EUR.

Začátkem roku 2020 učitelé obdrželi nové zvýšení mezd. Došlo ke zvýšení platu lékařů a zdravotních sester odborný lékař měsíčně obdrží až 100 tis. denarů. Členové armády dostávají vyšší platy, stejně jako policisté a hasiči.

Náklady na elektřinu jsou nižší a stabilizované. Severní Makedonie byla Energetickým společenstvím jmenována „regionálním šampionem“ energetické reformy.

Vláda prostřednictvím nového Energetického zákona a velkých investic do obnovitelných zdrojů energie a zplyňování stabilizovala závratný růst cen elektřiny. Dnes občané platí nižší průměrnou cenu za 1 kWh.

ESM (Elektrostopanstvo Severna Makedonija) navíc prostřednictvím společensky odpovědných operací směřuje své roční

zisky formou kreditů zpět občanům, ESM vyčlenil 40 mil. EUR na dotaci invertorových klimatizačních zařízení a 24 mil. EUR na filtry v Bitole.

Otevření nových továren

V období od července 2013 do června 2015 bylo podepsáno 7 dohod o podpoře výstavby továren a bylo otevřeno 6 továren.

V období od července 2015 do června 2017 bylo podepsáno 9 dohod o podpoře výstavby továren a bylo otevřeno 7 továren.

V období od července 2017 do června 2019 bylo podepsáno 22 smluv o podpoře výstavby továren a bylo otevřeno 12 továren.

Za dva roky vláda podepsala 34 nových dohod o zahraničních a domácích investicích. Z toho bylo postaveno 12 továren a 22 továren je nyní ve výstavbě.

Zvýšení zahraničních investic – v období od července 2013 do června 2015 bylo v přímých zahraničních investicích 457 mil. EUR.

V období od července 2015 do června 2017 bylo v přímých zahraničních investicích 555 mil. EUR.

V období od července 2017 do června 2019 bylo v přímých zahraničních investicích 741 mil. EUR. Kromě zvyšování domácích investic se vláda zavázala zvyšovat přímé zahraniční investice v severní Makedonii.

Za dva roky bylo v Severní Makedonii investováno 741 mil. EUR. K tomu přispěly především tyto dva faktory: (1) Překonání politické krize a zahájení práce odpovědné a transparentní vlády a (2) vyřešení všech dvoustranných sporů se sousedy a odblokování euroatlantické integrace. Lze očekávat, že zaměření ekonomiky v souvislosti s členstvím v NATO přinese ještě více zahraničních investic. Dnes je Severní Makedonie považována za bezpečnou a chráněnou zemi.

Růst průmyslové výroby – v období od července 2013 do června 2015 došlo k poklesu průmyslové výroby o -5,86 %.

V období od července 2015 do června 2017 došlo v průmyslové výrobě ke zvýšení o 3,29 %.

V období od července 2017 do června 2019 došlo v průmyslové výrobě ke zvýšení o 8,87 %.

Vývoz roste - v období od července 2013 do června 2015 činil vývoz 7,4 mld. EUR.

V období od července 2015 do června 2017 činil vývoz 8,9 mld. EUR.

V období od července 2017 do června 2019 činil vývoz 11,6 mld. EUR.

Vláda si uvědomuje, že růst vývozu přispívá k větším příjmům do státního rozpočtu.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Státní rozpočet Severní Makedonie v období 2015 – 2019 (tis. MKD - makedonských denárů)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy	163 280 000	176 804 000	187 612 000	193 512 000	210 848 000

Výdaje	181 777 000	195 788 000	206 219 000	211 745 000	228 548 000
Deficit/přebytek	-18 497 000	-18 984 000	-18 607 000	-18 233 000	-17 700 000

Zdroj: Ministerstvo financí Severní Makedonie

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

Platební bilance za období 2015-2019 (v mil. EUR)					
	2015	2016	2017	2018	2019
BĚŽNÝ ÚČET	-102,2	-101,5	-102,9	-107,1	-102,9
KAPITÁLOVÝ ÚČET	16	19	18	6,3	2,7
FINANČNÍ ÚČET	-87,5	-98,2	-94,5	-85,3	-53,4

Zdroj: Národní banka Severní Makedonie

Stav devizových rezerv Severní Makedonie ke konci daného období (mil. EUR)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Měnové zlato	212,8	243,2	239,4	247,9	301,8
Zvláštní trakční práva	4,8	4,7	4,1	3,5	2,8
Měny a vklady	285,3	264,1	366,5	389,4	438,7
Cenné papíry	1758,9	2101,4	1726,2	2226,3	2519,1
Celkem	2261,8	2613,4	2336,3	2867,1	3262,5

Zdroj: Národní banka Severní Makedonie

Zahraniční dluh Severní Makedonie dle věřitele v období 2015–2019 (mil. EUR)					
	2015	2016	2017	2018	2019
CELKOVÝ DLUH	7121	7216	7372	7843	8191
DLOUHODOBÝ DLUH	5612	5633	5607	5823	6100
KRÁTKODOBÝ DLUH	1457	1582	1756	2019	2090

Zdroj: Národní banka Severní Makedonie

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Severní Makedonie zdělila bankovní systém od bývalé SFRY ve vlastnictví státu a se strukturou, která vyhovovala tehdejší plánovací ekonomice. Měnová nezávislost Makedonie byla provedena v souladu s přijetím právních aktů v oblasti měnové politiky a měnové politiky dne 26. dubna 1992. Tímto aktem byly položeny základy bankovního systému Makedonie. Restrukturalizace makedonského bankovního systému však začala poměrně pozdě, až v roce 1995, odpisem starých úspor v cizí měně, pohledávek a závazků v souvislosti se zahraničními půjčkami a rehabilitací největší makedonské banky - Stopanska Banka - Skopje.

Bankovní systém Republiky Severní Makedonie je postaven na standardním modelu. Působí zde jedna státní centrální banka (NBRSM, www.nbrm.mk) a řada komerčních bank. Komerční banky provádějí svoji činnost samostatně a pod dozorem státního bankovního dozoru.

Makedonský bankovní systém se skládal ze 17 bank a osmi spořitelen. Ve srovnání s předchozími roky počet bank v důsledku jejich konsolidace, tj. sloučení menších bank, aby vydržely tlak vyvíjený velkými bankami. Bankovní sektor se v roce 2018 skládal ze 16 bank a sedmi spořitelen. V roce 2019 se počet bank snížil na 15 a aktivní zůstaly pouze tři spořitelny. Na konci roku 2019 tvořily bankovní systém Makedonie tyto banky:

Název banky
Komercijalna banka a.d. Skopje
Stopanska banka a.d. Skopje
NLB Tutunska banka a.d. Skopje
Makedonska banka za podrška i razvoj a.d. Skopje
Oxridska banka- sparkasse a.d.Skopje
Sparkasse Bank a.d. Skopje
Stopanska banka a.d. Bitola
TTK banka a.d. Skopje
Univerzalna investiciona banka a.d. Skopje
Halk banka a.d. Skopje
Silk Road banka a.d. Skopje
Capital banka a.d. Skopje
ProCredit Bank a.d. Skopje
Eurostandard banka a.d. Skopje
Centralna kooperativna banka a.d. Skopje

Zdroj: Národní banka Severní Makedonie

Spořitelny: FULM Štedilnica d.o.o. Skopje, Mak - BS Štedilnica d.o.o. Skopje, Štedilnica Možnosti d.o.o - Skopje.

Makedonská banka pro podporu rozvoje je rozvojová banka, jejímž cílem je podporovat a stimulovat rozvoj makedonské ekonomiky v souladu se strategickými politikami, cíli a prioritami severní Makedonie. Jedná se o akciovou společnost, v níž je jediným akcionářem Makedonie.

1.7 Daňový systém

Daňový systém v Republice Severní Makedonie je upraven těmito hlavními zákony:

Zákon o dani z příjmu fyzických osob
Zákon o povinných příspěvcích na sociální pojištění
Zákon o dani z přidané hodnoty
Zákon o dani ze zisku

Daň z příjmů právnických osob

- Daň z příjmů právnických osob činí 10 %, pro IT společnosti činí 3 %.

Daň z příjmů fyzických osob

- Příjem podléhající zdanění se skládá z následujících druhů příjmů získaných v tuzemsku i v zahraničí: osobní příjem; příjem ze samostatné výdělečné činnosti; příjem z vlastnictví a vlastnických práv; příjem z autorských práv a práv průmyslového vlastnictví; kapitálový příjem; kapitálové zisky; výhry z hazardních her; a ostatní příjmy.

Daňovým poplatníkem daně z příjmu je každá fyzická osoba s bydlištěm v Severní Makedonie za příjem, který realizuje v tuzemsku i v zahraničí. Daňový základ pro stanovení daně z příjmu fyzických osob je součet veškerých příjmů získaných z peněz, cenných papírů, naturálií nebo jakéhokoli jiného druhu v tuzemsku a v zahraničí během zdaňovacího období, snížených o: povinné příspěvky na sociální zabezpečení; osobní osvobození ve výši 98 736 MKD při výpočtu roční daně z příjmu a standardní nebo skutečné náklady stanovené tímto zákonem.

Daň ze všech typů příjmů, s výjimkou příjmů z hazardních her, se platí za jednu daňovou sazbu 10 %. Příjmy z her podléhají 15 %.

Daň z přidané hodnoty

- DPH se platí na každé úrovni prodeje zboží a služeb a vývozu zboží. Daňovým základem je cena prodaných výrobků a služeb, ve které není započtený DPH. Standardní DPH činí 18 % a účtuje se ve většině případů. Snížená sazba DPH činí 5 % a účtuje se na základní potraviny, denní tisk, komunální služby atd. DPH se neplatí v případě vývozu zboží a v oblasti mezinárodní letecké dopravy.

Daň z nemovitosti

- Sazby daně z prodeje nemovitostí jsou úměrné a pohybují se od 2% do 4%.

Příspěvky z povinného sociálního pojištění

Povinné sociální pojištění zahrnuje příspěvky na penzijní a invalidní pojištění založené na aktuální platbě; povinné kapitálové penzijní pojištění; délka pojištění se zvýšenou dobou trvání; zdravotní pojištění a pojištění v nezaměstnanosti.

Základ pro výpočet a placení příspěvků, tj. pojistný základ pro běžný rok, nesmí být nižší než 50 % průměrné mzdy

zaměstnance zveřejněný v lednu běžného roku.

U samostatně výdělečně činné osoby, která vykonává profesionální a jiné intelektuální služby, nesmí být základ pro výpočet a placení příspěvků, tj. základ pojištění pro běžný rok, nižší než průměrná mzda na pracovníka v Severní Makedonii zveřejněná v lednu daného roku.

Nejvyšší měsíční základ pro výpočet a placení příspěvků na příjem ze zaměstnání od daňového poplatníka pro výpočet a placení příspěvků je výše šestnácti průměrných platů.

Sazba, z které se vypočítávají příspěvky:

18,8 % na povinné důchodové a invalidní pojištění;

4 % sazba příspěvku pro zdravotně postižené a tělesné zranění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání;

7,5 % na povinné zdravotní pojištění;

13 % na povinné zdravotní pojištění pro daňového poplatníka pobírajícího tuzemský důchod, který platí příspěvek do výše důchodu;

0,5 % dodatečná sazba příspěvku na povinné zdravotní pojištění v případě pracovního úrazu a nemoci z povolání a

1,2 % na příspěvek na povinné pojištění v případě nezaměstnanosti.

Od daně z přidané hodnoty jsou zcela osvobozeny:

- prodej a pronájem budov a bytů (vyjma prvního prodeje, uskutečněného do 5 let od doby výstavby);
- poštovní služby;
- bankovní, finanční služby a služby pojišťoven;
- kulturní služby, poskytované veřejnými institucemi;
- zdravotní a vzdělávací péče;
- software;
- mezinárodní osobní doprava.

Relevantní instituce v tomto sektoru – odkazy:

- Makedonská daňová správa, web: www.ujp.gov.mk
- Makedonská celní správa, web: www.customs.gov.mk
- Ministerstvo financí Severní Makedonie, web: www.finance.gov.mk
- Národní banka Severní Makedonie, web: www.nbrm.mk.

2. Zahraniční obchod a investice

Zahraniční investice

- Vzhledem k absenci odpovídajících domácích úspor jsou zahraniční investice důležitým způsobem rozvoje ekonomiky Severní Makedonie. V roce 2017 došlo k čistému přílivu přímých zahraničních investic do Severní Makedonie ve srovnání s rokem 2016 o 32 % ve výši 256 mil. USD (Světová investiční zpráva UNCTAD 2018). Přímé zahraniční investice představují zhruba 53,5 % HDP (5,8 mld. USD). Hlavními investory jsou SRN a Rakousko. Největší podíl zahraničních investic představují služby (29,5 % v roce 2017), dále těžba nerostných surovin (15,1 %), obchod (8,3 %) a zemědělství / rybolov (4,3 %).

Právní a regulační rámec Severní Makedonie je obecně příznivý pro zahraniční investory a poskytuje řadu pobídek k jejich přilákání. Investoři využívají desetileté osvobození od daně a volný přístup k veřejným službám. Mzdové náklady jsou nízké, ale na druhé straně je často nedostatek kvalifikované pracovní síly. Země vynaložila značné úsilí na harmonizaci svého právního rámce s kritérii, normami a postupy Evropské unie. Stále však přetrvává řada výzev, zejména korupce, nedostatečná transparentnost, špatný zákaznický servis, nadměrná administrativa a byrokracie, politické zásahy do soudnictví, nedostatek vládních kapacit, komunikační potíže a nedostatky v oblasti právního státu a vymáhání smluv. Severní Makedonie se umístila na 10. místě ze 190 ekonomik - ve zprávě Světové banky pro podnikání z roku 2019, která získala ve srovnání s předchozím rokem jedno místo. Index vnímání korupce z roku 2018, který poskytla Transparency international, staví Severní Makedonii na 90. místo ze 180 ekonomik (před rokem to bylo 107. místo).

Co je třeba zvážit, pokud chce zahraniční partner investovat v Severní Makedonii? Mezi klíčové výhody země, pokud jde o přilákání přímých zahraničních investic, patří:

- nízké pracovní náklady a kvalitní zpracování;
- stabilní demokracie;
- rychlé a nekomplikované postupy pro vytvoření podniku;
- vládní politiky přátelské k přímým zahraničním investicím;
- integrace země do německého výrobního řetězce.

Opatření vlády k motivaci nebo omezení přímých zahraničních investic - Severní Makedonie je otevřená a přátelská země, která se umístila na 11. místě v podnikatelské zprávě Světové banky z roku 2019, která hodnotí snadnost podnikání ve 190 zemích. Makedonská ústava stanoví, že zahraniční osoby (právnícké osoby, fyzické osoby nebo občanská partnerství registrovaná v cizí zemi) musí mít při výkonu hospodářské činnosti v Severní Makedonie stejná práva jako místní osoby, pokud zákon nestanoví jinak („národní zacházení“).

Zákon o zónách technologického průmyslového rozvoje stanoví zvláštní daňový režim pro každého investora, který investuje do určených zón. Součástí právního rámce je také systém One-Stop-Shop, jehož cílem je řešit některé administrativní překážky vstupu do obchodního života v Severní Makedonii. Podle zákona systému One-Stop-Shop jsou všechny typy obchodních společností registrovány do 4 hodin od podání. Dalším důležitým rysem One-Stop-Shop je elektronická distribuční služba, která umožňuje každému potenciálnímu investorovi nebo třetí straně získat úplné elektronické informace o činnosti společností v zemi. Postupy týkající se zahraničních investic - Současný zákon o Společnost je účinný od roku 2004. Tento zákon definuje pět forem společností: veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost a komanditní společnosti od akcií.

Podnikání v Severní Makedonii

Právní formy společností

-Hlavní partnerství

Počet partnerů: Minimálně 2 partneři.

Kapitál (max / min): Není vyžadováno žádné minimum.

Akcionáři a odpovědnost: Neomezeno

-Omezené partnerství

Počet partnerů: Minimálně 2 partneři.

Kapitál (max / min): Není vyžadováno žádné minimum.

Akcionáři a odpovědnost: Alespoň jeden z partnerů

-Společnost s ručením omezeným (D.O.O.)

Počet partnerů: méně než 50

Kapitál (max / min): 5 000 EUR

Akcionáři a odpovědnost: Žádná odpovědnost

-Akciová společnost

Počet partnerů: minimálně 1 a až 50.

Kapitál (max / min): 25 000 EUR pro společnosti registrované současně a 50 000 EUR pro společnosti začleněné postupně.

Akcionáři a odpovědnost: Odpovědnost omezena na výši investice partnera do společnosti.

Příslušná organizace - podniky jsou registrovány v centrálním registru ministerstva hospodářství.

Makedonie je signatářem tří mnohostranných dohod o volném obchodu.

Dohoda o stabilizaci a přidružení (SAA) se zeměmi EU;

EFTA (Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a

CEFTA (Severní Makedonie, Albánie, Moldavsko, Srbsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina a Kosovo).

Vedle multilaterální dohody podepsala také dvě dvoustranné dohody o volném obchodu s těmito zeměmi:

Dvoustranná dohoda o volném obchodu s Tureckem a Bulharskem

Dvoustranná dohoda o volném obchodu s Ukrajinou

Tyto dohody dávají Severní Makedonii bezplatný přístup k více než 650 milionům spotřebitelů.

Severní Makedonie je od roku 2003 členem Světové obchodní organizace (WTO).

V březnu t. r. bylo rozhodnuto o přizvání Severní Makedonie do EU, předpokládá se, že vstupní rozhovory by měly začít na konci roku 2020. Severní Makedonie se rovněž stala členem NATO, což nepochybně přispěje i k většímu ekonomickému efektu.

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

V tisících eur	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz celkem	4 051 230	4 329 267	5 007 196	5 860 827	6 423 703
Dovoz celkem	5 776 935	6 106 727	6 824 916	7 671 946	8 463 171
Saldo	-1 725 705	- 1 777 461	- 1 817 720	- 1 811 119	- 2 039 468

Zdroj: Statistický úřad Severní Makedonie

Vyjádřeno v eurech činila celková hodnota vyvezeného zboží ze Severní Severní Makedonie v období leden - prosinec 2019 6 423 703 tis. EUR, což je o 9,6 % více než ve stejném období loňského roku, zatímco hodnota dováženého zboží v stejné období činilo 8 463 171 tis. EUR, což je o 10,3 % více, než ve stejném období předchozího roku. Obchodní deficit v období leden - prosinec 2019 činil 2 039 468 tis. EUR.

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Největším zahraničním obchodním partnerem ve vývozu i dovozu jsou trvale země EU. Důležitými trhy pro Severní Makedonie jsou také země bývalé Jugoslávie. V bilaterálních obchodních vztazích je největším makedonským obchodním partnerem Německo, následované Srbskem, Bulharskem, Řeckem, Velkou Británií, Belgií, Itálií a Rumunskem. Stejná či podobná teritoriální struktura je vlastní i ostatním zemím západního Balkánu (Srbsko, BaH, Chorvatsko). Aktuální údaje k zahraničnímu obchodu jsou na stránkách [Státního statistického úřadu \(www.stat.gov.mk\)](http://www.stat.gov.mk).

Severní Makedonie má otevřenou ekonomiku a je vysoce integrována do mezinárodního obchodu s celkovým poměrem obchodu k HDP přes 133 % (Světová banka, 2019).

Severní Makedonie se stala členem Světové obchodní organizace (WTO) v dubnu 2003. Země exportuje hlavně kožené výrobky, iniciátory a urychlovače reakce, odstředivky a izolované elektrické vodiče; dováží zejména platinu, ropný olej a keramické výrobky.

Hlavními vývozními partnery jsou Německo, které představovalo téměř polovinu celkového vývozu (47 %), Srbsko (7,9 %) a Bulharsko (5,2 %); s hlavním původem dovozu bylo Německo (11,6 %), Spojené království (9,5 %) a Řecko (8,5 %).

Vývoz a dovoz zboží z / do Severní Makedonie za rok 2019 (vybrané země EU)			
	Vývoz (podíl v %)	Dovoz (podíl v %)	
Německo	47.0	Německo	11.6
Srbsko	7.9	Spojené království	9.5
Bulharsko	5.2	Řecko	8.5
Belgie	3.8	Srbsko	7.1
Řecko	3.3	Čína	5.8
Itálie	3.1	Itálie	5.6
Rumunsko	2.8	Turecko	4.7

2.3 Komoditní struktura

Komoditní položka	Vývoz (podíl v %)
Iniciátory reakce, urychlovače reakce a katalytické přípravky	21.0

Odstředivky, včetně odstředivých sušáren (kromě sušiček pro oddělování izotopů); filtrační nebo čisticí stroje a zařízení, pro kapaliny nebo plyny; jejich části a součásti	10.5
Lakovaný nebo eloxovaný drát, kabel vč. koaxiální kabel a jiné izolované elektrické vodiče, též vybavené konektory; kabely z optických vláken vyrobené z jednotlivě opláštěných vláken, též spojené s elektrickými vodiči nebo vybavené konektory	8.9
Sedadla, též přeměnitelná na postele a jejich části a součásti	3.5
Motorová vozidla pro přepravu	3.0
Trubky a duté profily	2.4
Tabule, panely, konzoly, stoly, skříně a jiné	2.4

Zdroj: Státní úřad pro statistiku Severní Makedonie

Komoditní položka	Dovoz (podíl v %)
Platina, vč. palladium, rhodium, iridium, osmium a ruthenium, surové nebo ve formě polotovarů, nebo ve formě prachu	11.9
Ropné oleje a oleje získané z bituminózních nerostů (kromě surových)	6.7
Keramické výrobky pro laboratorní, chemické nebo jiné technické účely; keramické žlaby, vany a podobné nádoby používané v zemědělství; keramické hrnce, sklenice a podobné výrobky používané pro přepravu nebo balení zboží	4.2
Ploché válcované výrobky ze železa nebo nelegované oceli, o šířce > 600 mm, válcované za tepla, neplátované, neplátované ani nepotažené	3.0
Izolované vč. lakovaný nebo eloxovaný drát, kabel vč. koaxiální kabel a jiné izolované elektrické vodiče, též	2.6

vybavené konektory; kabely z optických vláken vyrobené z jednotlivě opláštěných vláken, též spojené s elektrickými vodiči nebo vybavené konektory	
Motorová vozidla a jiná motorová vozidla konstruovaná hlavně pro přepravu osob, vč. staniční vozy a závodní vozy	2.2
Léky sestávající ze smíšených nebo nemíchaných přípravků pro terapeutické nebo profylaktické použití, v odměřených dávkách včetně ve formě trans dermální aplikace nebo ve formě nebo balení pro maloobchodní prodej	2.0

Zdroj: Státní úřad pro statistiku Severní Makedonie

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Úřad pro svobodné zóny Severní Makedonie, vládní řídicí orgán odpovědný za rozvoj FEZ v celé zemi, v současné době dohlíží na čtrnáct zón v různých fázích vývoje. Vláda je odhodlána poskytovat nejhospodárnější a provozně nejefektivnější prostředí pro podnikání v jihovýchodní Evropě.

Republika Severní Makedonie je známá jako „nové obchodní nebe Evropy“ - 100 % zahraniční vlastnictví, 0% daň z příjmu právnických osob, žádné daně z obecních poplatků, symbolické sazby za pronájem pozemků, dotace až 500 tis. EUR na stavební náklady, dostupnost kvalifikované pracovní síly, stejně jako granty na školení a tvorbu pracovních míst. Toto je pouze jeden segment hodnotové nabídky, který poskytuje nejkonkurenceschopnější operační prostředí v regionu a širší. Společnosti, které soutěží ve stále složitějším obchodním světě, hledají pro své organizace optimální umístění. Popularita svobodných pásem je založena na jednoduchosti a efektivitě podnikání, výhodných a dlouhotrvajících daňových pobídkách a příležitostech pro další vládní granty. To by byl ten pravý okamžik pro společnosti, aby využily výhodných míst a pobídek.

Zákon o zónách technologického průmyslového rozvoje stanoví zvláštní daňové zacházení pro každého investora, který investuje do určených zón. Právní rámec zahrnuje rovněž systém jednotného kontaktního místa, jehož cílem je odstranit některé administrativní překážky vstupu do podnikatelského života v Makedonii. Podle zákona o systému "One-Stop-Shop" jsou všechny typy obchodních společností zaregistrovány do 4 hodin od podání. Dalším důležitým rysem systému One-Stop-Shop je služba elektronické distribuce, která umožňuje jakémukoli potenciálnímu investorovi nebo třetí straně získat úplné elektronické informace o činnosti společnosti v zemi.

Bezcelní zóny:

- Skopje 1
- Skopje 2
- Skopje 3
- Štip
- Tetovo
- Prilep
- Strga
- Kumanovo
- Kičevo
- Gevgelija
- Berovo
- Delčevo
- Radoviš
- Rankovce
- Vinica

Další zdroje informací: www.fez.gov.mk

Zóny technologického a průmyslového rozvoje (TIDZ) jsou střediska, ve kterých je soustředěna vysoce produktivní čistá výrobní činnost, jsou zde rovněž vyvíjeny nové technologie.

Severní Makedonie nabízí dodatečné pobídky pro rozvoj v TIDZ, kromě těch, které jsou obvykle spojeny se svobodnými ekonomickými zónami.

Investoři v TIDZ mají nárok na osvobození od daně z příjmů fyzických a právnických osob za prvních 10 let. Investoři jsou osvobozeni od placení daně z přidané hodnoty a cla u zboží, surovin, zařízení a strojů. Kromě toho může být až do výše 500 tis. EUR poskytnuto jako pobídka ke stavebním nákladům v závislosti na hodnotě investice a počtu zaměstnanců.

Pozemky v TIDZ v Severní Makedonii jsou k dispozici za dlouhodobého pronájmu po dobu až 99 let.

Mezi další výhody patří dokončená infrastruktura, která umožňuje bezplatné připojení na zemní plyn, vodu, elektřinu a přístup k hlavní mezinárodní silniční síti. Investoři jsou také osvobozeni od placení poplatku za přípravu stavenišť. V TIDZ jsou poskytovány rychlé postupy pro registraci podnikatelských aktivit, které dále snižují náklady na zakládání. Vláda věnuje zvláštní pozornost výrobním aktivitám, aktivitám z oblasti informačních technologií (vývoj softwaru, montáž hardwaru, digitální záznam, počítačové čipy a podobně), vědeckovýzkumné činnosti a nové technologie s vysokými environmentálními standardy, pro které se předpokládají další výhody TIDZ. [Působí zde mnohé firmy, např. Lear Corporation, Johnson Matthey, Aptiv, Van Hool, Kemet, Joyson Safety Systems, Genterm, Kostal, ODW Elektrik, Vitillo Group, Condevo, Accomplast, Technical Textiles, ARC Automotive](#) a další.

Zóny jsou řízeny [TIDZ](#), na jehož webových stránkách lze nalézt potřebné informace i v anglickém jazyce: <http://www.fez.gov.mk>.

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Stav PZI v S. Makedonie v období 2015-2019 (mil. EUR)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Stav investic ke konci roku	216,72	338,43	181,73	614,08	326,29

Zdroj: Státní úřad pro statistiku Severní Makedonie

Podle posledních ročních údajů o přímých zahraničních investicích (FDI) od června 2018 do května 2019 přilákala Severní Makedonie 184,4 mil. USD příchozích investic na zelené louce, počet příchozích projektů na zelené louce se ve srovnání se stejným obdobím minulého roku zvýšil o 200%. Pro porovnání je níže uvedena investiční aktivita v Severní Makedonii ze strany českých firem.

Rok	České přímé investice v Severní Makedonii
2015	0,03
2016	1,73
2017	-3,38
2018	-0,8
2019	1,68

Zdroj: Hospodářská komora

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Země, které mají největší objem obchodu s Republikou Severní Makedonie

Země	Objem (v tis. EUR)	Export (v tis. EUR)	Import (v tis. EUR)
Německo	3 645 840	2 756 197	889 643

Řecko	840 607	190 418	650 189
Velká Británie	832 153	102 596	729 557
Srbsko	754 300	235 436	518 864
Bulharsko	635 124	305 435	329 689
Itálie	614 325	184 077	430 248
Čína	499 702	56 082	443 620
Celkem	13 532 772	5 860 827	7 671 946

Zdroj: Státní úřad pro statistiku Severní Makedonie

Severní Makedonie je hrdá na své vzdělané, vysoce kvalifikované a etické pracovní síly, které jsou k dispozici zahraničním investorům. Průměrná hrubá měsíční mzda je 580 EUR. Vzdělávací standardy na technických vysokých školách v severní Makedonii se podobají standardům západních zemí. Pracovníci vítají další vzdělávání a celoživotní učení a úspěšně dokončují přizpůsobené odborné vzdělávání. Vláda je ochotna pomoci investorům v procesu vzdělávání pracovních sil účastí v takových programech.

- Makedonský vzdělávací systém zajišťuje povinné základní a střední školy a výuku anglického jazyka od prvního ročníku základní školy. Kromě standardních středních škol, mnoho odborných středních škol v každém městě umožňuje studentům učit se různým řemeslům. Existuje sedm veřejných a čtených soukromých mezinárodně uznávaných univerzit a vysokých škol.

Každý rok je na univerzitách zapsáno přibližně 80 % absolventů středních škol a v posledních letech došlo k 35 % nárůstu celkového počtu vysokoškolských titulů. S 45 % populace mladší 30 let země nabízí mladou, vzdělanou a kvalifikovanou pracovní sílu.

- Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2019 je 580 EUR. Tato částka zahrnuje čistou mzdu, daň z příjmu fyzických osob a sociální příspěvky na důchodové a invalidní pojištění, zdravotní pojištění a pojištění zaměstnanosti. Minimální plat pro každou profesní odvětví je stanoven kolektivními smlouvami.

- Vláda Severní Makedonie v posledních několika letech výrazně snížila příspěvky na sociální zabezpečení. Plánuje se další snižování a jejich provádění v závislosti na obecných ekonomických podmínkách v zemi.

- Nedávno přijatý nový pracovní zákon připravený v souladu se standardy EU poskytuje zvýšenou flexibilitu trhu práce tím, že nabízí a podporuje flexibilní a odlišné pracovní smlouvy a flexibilitu pracovní doby. Reformy v této oblasti rovněž zavedly vzdělávací programy, podporu podnikatelů a zlepšily celkové podnikatelské klima.

Kolektivní smlouvy uzavřené na úrovni zemí upravují pracovní práva a povinnosti a odpovědnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů. Přední odborová organizace zaměstnanců uzavírá obecnou kolektivní smlouvu.

Zaměstnávání zahraničních osob v Severní Makedonii upravuje zákon o navázání pracovněprávních vztahů s cizími

osobami. Podle ustanovení zákona mohou být zahraniční osoby nebo osoby bez státní příslušnosti zaměstnány v Severní Makedonii po získání pracovního povolení. Agentura práce Severoevropské republiky vydává pracovní povolení na žádost zaměstnavatele. Více na www.investnorthmacedonia.gov.mk

3. Vztahy země s EU

Severní Makedonie podala svou žádost o členství v roce 2004, třináct let po své nezávislosti. Je to jedna z pěti současných kandidátských zemí EU spolu s Albánií, Černou Horou, Srbskem a Tureckem. Evropská unie formálně schválila zahájení přístupových rozhovorů se Severní Makedonií a Albánií v březnu 2020, předpokládá se, že vlastní jednání by měly být zahájeny ještě v tomto roce.

Právní předpisy EU

Pokud jde o jeho schopnost převzít závazky vyplývající z členství, země je ve většině oblastí mírně připravena, a to i v oblasti hospodářské soutěže, dopravy a energetiky. Země vykazuje dobrou úroveň přípravy v oblastech, jako je právo společnosti, celní unie, transevropské sítě a věda a výzkum. Je třeba vyvinout další úsilí, zejména v těch několika málo oblastech, kde je země v rané fázi přípravy, jako je svoboda pohybu pracovníků. Je také zapotřebí většího důrazu na administrativní kapacitu a účinné provádění. Země nadále zlepšovala sladění s prohlášeními EU a rozhodnutími Rady o společné zahraniční a bezpečnostní politice.

Ekonomická kritéria

Republika Severní Makedonie dosáhla určitého pokroku a je na dobré úrovni při přípravě fungující tržní ekonomiky. Přes politickou patu v první polovině roku došlo k pozoruhodným zlepšením, zejména v řízení veřejných financí a transparentnosti. Klíčové slabiny ekonomiky zůstávají. Patří sem nedostatky v podnikatelském prostředí, jako je nedostatečné vymáhání smluv a velká neformální ekonomika. Strukturální problémy trhu práce se odrážejí v nízké aktivitě a vysoké míře nezaměstnanosti. Makroekonomické prostředí se v první polovině roku 2017 zhoršilo, neboť zdlouhavá politická krize vyústila v investice. Fiskální politika je zaměřena na krátkodobá opatření a postrádá trvalý konsolidační plán.

Hospodářství dosáhlo určitého pokroku a je mírně připraveno čelit konkurenčním tlakům a tržním silám v rámci EU. Dalším pokrokem bylo dosaženo diverzifikace vývozu a vyšší produkce přidané hodnoty ve zpracovatelském odvětví. Obchodní a investiční vztahy s EU se nadále zintenzivňovaly. Hospodářství stále trpí nedostatky vzdělávacích učebních osnov, nízkou mírou inovací a významnými nedostatky v oblasti investic, včetně zejména veřejné infrastruktury.

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Tradiční role Delegace je zastoupení EU v Severní Makedonii a usnadnit vývoj vzájemných vztahů na politické a ekonomické úrovni, v oblasti obchodu a zahraniční asistence, finanční ale také technické. Má vedoucí roli mezi velvyslanectvími členských států, zejména v oblastech obchodu a zahraniční pomoci.

Delegace sleduje připravenost Severní Makedonie splňovat politická a ekonomická kritéria v souladu s normami a politikami EU.

Kontakt:

Economic Issues, Institution Building and Cross Border Cooperation

Adresa: Sv. Kiril i Metodij 52b

1000 Skopje

Tel: +389 2 3248 500, +389 2 3248 547

Fax: +389 2 3248 501

E - mail: delegation-north-macedonia@eeas.europa.eu, freek.janmaat@eeas.europa.eu

Vedoucí delegace: Samuel Žbogar

Vedoucí ekonomického úseku: Freek Janmaat. Pro více informací nebo na konkrétní žádosti je možné se obrátit na pracovníky odboru pro tisk a informace na delegaci, e-mail: delegation-north-macedonia@eeas.europa.eu.

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Zahraniční obchod Severní Makedonie se zeměmi Evropské unie

Celkový zahraniční obchod Severní Makedonií se zeměmi Evropské unie v období leden - prosinec 2019 dosáhl hodnoty 4 601 808 tis. USD, přičemž vývoz činil 1 832 021 tis. USD, zatímco saldo dovozu činí 2 769 787 000 USD. Obchodní deficit v roce 2019 je 937 766 tis. USD.

Vývoz zboží do členských států EU představuje 62,5 %, zatímco dovoz 59,1 %. Ve struktuře top 20 zemí s největším objemem výměn se Severní Makedonií za uvedené období je 11 zemí z Evropské unie.

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Severní Makedonie má v přepočtu k dispozici 260 tis. EUR denně, nebo přibližně 100 mil. EUR ročně od Evropské agentury pro pomoc EU (IPA - Instrument for Pre-Accession Assistance). Z těchto téměř 1 mld. EUR, které jsou k dispozici na pomoc zemi, prostřednictvím dvou programů, jednoho od roku 2007 do roku 2013, a současného, který začal v roce 2014 a bude trvat do příštího roku (2021), země využila země pouze 527 mil. EUR, což je o něco více než polovina.

Tyto fondy jsou rozděleny do pěti složek: Přechodná pomoc a zvyšování úrovně institucí; přeshraniční spolupráce; regionální rozvoj; rozvoj lidských zdrojů a ruralní rozvoj.

S evropskými penězi bylo realizováno 415 projektů a největší využití prostředků je v oblasti regionálního rozvoje, prostřednictvím kterého jsou financovány projekty v oblasti dopravy a životního prostředí. Úsek dálnice Demir Kapija - Smokvica, jako jeden z největších projektů, ale také desítky dalších projektů.

Mnoho výběrových řízení probíhá nebo jsou před zahájením, a většina se uskuteční do roku 2025. Důsledkem je transformace státní spravy a přijetí evropských norem v provozu a poskytování lepších služeb občanům.

Program **IPA II** nyní poskytuje podobnou pomoc od roku 2014 do roku 2020 prostřednictvím alokace finančních prostředků ve výši 664,2 mil. EUR.

Finanční pomoc v rámci IPA II:

Rozdělení prostředků na období 2014-2020: **664,2 milionů EUR**

Demokracie a řízení

Reforma státní správy (transparentnost, odpovědnost, nezávislost) centrálně a místně; podpora decentralizace a místní správy; provádění klíčových částí mírové dohody v Ohridu- zlepšování hospodářské politiky a řízení veřejných financí; vytvoření demokratických institucí; vytvoření silné občanské společnosti schopné přispět k veřejné diskusi (např. o demokracii, lidských právech, sociálním začleňování).

Právní stát a základní práva

Soudní reforma; boj proti korupci účinněji; respektování lidských práv (zejména svoboda projevu a sdělovacích prostředků a ochrana menšin (např. Romové a komunita LGBTI), zlepšení řízení hranic a provádění vízové, migrační a azylové politiky v souladu s právními předpisy EU, dokončení policejních reforem a posílení boje proti organizovanému zločinu.

Životní prostředí a klima

Vytváření čistšího prostředí; podpora udržitelného růstu; přesun do nízkouhlíkového, odolného vůči změně klimatu a úsporného využívání zdrojů.

Doprava

Rozvoj moderní, dobře propojené dopravní sítě na podporu konkurenceschopnosti a růstu; zvýšení bezpečnosti dopravních sítí; zlepšení mobility v městských oblastech pomocí zelené dopravy.

Konkurenceschopnost a inovace

Zlepšení hospodářské konkurenceschopnosti; zvýšení produktivních investic, přímých zahraničních investic; diverzifikace vývozu; vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst a konvergenci EU; posílení podnikatelského rámce (právní a institucionální), včetně uplatňování práva EU v oblasti jednotného trhu.

Sociální rozvoj

Podpora inkluzivnějšího a efektivnějšího trhu práce; zvýšení přístupu k kvalitnímu vzdělání a odborné přípravě, aby lépe odpovídaly potřebám zaměstnavatelů; zavedení moderního a flexibilního systému sociálního zabezpečení s větším

sociálním začleněním; posílení profesních organizací.

Zemědělství a rozvoj venkova

Podpora vyváženějšího rozvoje ve venkovských oblastech; zlepšení norem bezpečnosti potravin; což činí zemědělství a odvětví výroby potravin konkurenceschopnější.

Regionální a územní spolupráce

Podpora dobrých sousedských vztahů; podpora socioekonomického rozvoje v příhraničních oblastech.

V rámci druhé fáze předvstupní unijní pomoci (IPA II) bylo pro Severní Makedonii na plánovací období 2014-2020 vyčleněno celkem 664,2 mil. EUR, tj. cca 95 mil. EUR ročně. Zatímco vláda při přípravě tzv. Country Strategy Paper propagovala, aby co největší podíl financí směřoval do oblasti dopravy (především na panevropské dopravní koridory, včetně výstavby dálnic), EK kladla důraz na životní prostředí (nejen čistíčky, ale rovněž změny příslušné legislativy a vytvoření odpovídajícího prostředí v této oblasti), právní stát, občanskou společnost a reformu veřejné správy.

V sektoru „Demokracie a vládnutí“, s rozpočtem 122,9 mil. EUR, budou financovány projekty v oblastech: veřejná správa, demokratizace institucí, mezietnické vztahy, občanská společnost a programy EU. V sektoru „Vláda práva a základní práva“, s rozpočtem 83 mil. EUR, se pomoc IPA zaměří na korupci, soudnictví, policii, migraci a hranice, základní práva, romskou menšinu, svobodu vyjadřování a media. V sektoru „Životní prostředí a klimatická změna“, s rozpočtem 112,9 mil. EUR, budou financovány projekty v oblastech: odpadní vody, kvalita ovzduší, vody, energetická efektivita i snížení rizika přírodních katastrof. V sektoru dopravy, za 112,9 mil. EUR, se pomoc EU zaměří na: silniční a železniční infrastrukturu, bezpečnost provozu či městskou zelenou dopravu. V sektoru „Konkurenceschopnost a inovace“, s rozpočtem 73 mil. EUR, to bude výzkum a vývoj či konkurenceschopnost malých a středních podniků. V sektoru „Zaměstnanosti, sociálních politik, vzdělání, podpory rovnost pohlaví a rozvoje lidských zdrojů“, s rozpočtem 53 mil. EUR, se EU zaměří na podporu vzdělání, zlepšení sociálních politik a mezisektorovou podporu. V sektoru „Zemědělství a rozvoj venkova“, s rozpočtem 106,3 mil. EUR, budou financovány projekty: pro zajištění zdraví zvířat, investice do infrastruktury a farem, či pozemkové hospodářství. Projekty přeshraniční spolupráce budou probíhat s Řeckem, Bulharskem, Albánií, Kosovem a Srbskem.

Pokud jde o twinningové projekty, lze doporučit zapojení českých zájemců především v pozici hlavních či juniorních partnerů zkušených subjektů z tzv. starých unijních zemí. Dosavadní zkušenosti však ukazují, že ani tento postup nemusí být zárukou získání projektu, jehož kvalita není při rozhodování o vítězi v některých případech rozhodujícím kritériem.

Aktuální informace o vypsání a připravovaných tendrech a twinningových projektech v rámci unijních nástrojů lze získat na: webgate.ec.europa.eu, eeas.europa.eu, cfcd.finance.gov.mk.

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Severní Makedonie jistě patří mezi zajímavé obchodní partnery ČR na Balkáně. Je to trh s 2 mil. obyvatel, s velmi nízkou kupní silou obyvatel, kde HDP na hlavu dosahuje 6,196 USD a průměrná čistá mzda dosahuje 560 USD měsíčně.

Země západního Balkánu (WB-6) sice patří mezi nejotevřenější pro přímé zahraniční investice a jejich obchod roste, ale zároveň mají pouze třetinový HDP/osobu k průměru EU, vysokou nezaměstnanost a potýkají se s řadou výzev jako je např. slabá koordinace při tvorbě a implementaci politik, nedostatky pracovního trhu, nerovné podmínky pro hráče na trhu, nedostatečná regionální propojenost obchodních, dopravních a energetických sítí, atd.

Poslední výsledky ČSÚ za první dva měsíce 2020 jsou: Vývoz 17, 930 tis. EUR, dovoz 66, 800 tis. EUR, bilance – 48, 870 tis. EUR. Data ukazují, že letos dojde z důvodu globální pandemie COBID-19 k poklesu celkové obchodní výměny.

Podíl služeb na zahraničním obchodě obou zemí je významný a dosahuje objemu okolo 8 % hodnoty výměny zboží. Na české straně jsou nejvýznamnější služby v dopravě 161 mil. CZK a pracovní cest 242 mil. CZK. Z makedonské strany pak služby v dopravě 232 mil. CZK.

Celková obchodní výměna Severní Makedonie s ČR za rok 2019 činila 451,280 tis. EUR, což je oproti roku 2018 nárůst o 12,4 %, zatímco vývoz činil 145,233 tis. EUR nebo nárůst o 27,8 %, zatímco dovoz dosáhl hodnoty 305 780 tis. EUR, což představuje nárůst o 20,7 % ve srovnání s rokem 2018.

Záporné saldo obchodní bilance ve výši 179 212 tis. EUR bylo zaznamenáno ve srovnání s deficitem v roce 2018 o 13,2%. V roce 2019 byla ČR 54. obchodním partnerem Severní Makedonie.

Obchodní výměna mezi ČR a Severní Makedonií probíhá na základě asociační dohody s EU. Bilaterálně zaujímá Severní Makedonie v dovozu do ČR 46. místo ze všech zemí, se kterými ČR obchoduje. U vývozu je to 58. příčka. Obratem se řadí Severní Makedonie na 54. místo zemí se kterými ČR obchoduje. Níže v tabulce je porovnání vzájemné obchodní výměny mezi 4. čtvrtím roku 2019 a 2018.

Údaje v mil. EUR	4. čtvrtletí 2018	4. čtvrtletí 2019
Vývoz	16,38	11,01
Dovoz	35,53	38,50
Obrat	51,91	49,51
Bilance	-19,15	-27,49

Zdroj: Statistický úřad Severní Makedonie

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Vývoj obchodní balance ČR – Severní Makedonie (mil. EUR):

Období	Dovoz	Vývoz	Obrat	Bilance
2015	294 114	104 537	398 651	-189 577
2016	285 632	109 965	395 597	-175 965
2017	356 081	113 890	470 715	-242 715
2018	295 145	120 299	415 322	-174 846
2019	305 780	145 233	451 280	-179 212

Zdroj: ČSÚ

Celková obchodní výměna Severní Makedonie s Českou republikou za rok 2019 činila 451,280 tis. EUR, což je oproti roku 2018 nárůst o 12,4 %, zatímco vývoz činil 145,233 tis. EUR (nárůst o 27,8 %), dovoz dosáhl hodnoty 305 780 tis. EUR, což představuje nárůst o 20,7 % ve srovnání s rokem 2018.

Záporné saldo obchodní bilance ve výši 179 212 tis. EUR bylo zaznamenáno ve srovnání s deficitem v roce 2018, negativní saldo zvýšilo se o 13,2 %. V roce 2019 je ČR 54. obchodním partnerem Severní Makedonie.

Obchodní výměna mezi ČR a Severní Makedonií probíhá na základě asociační dohody s EU. Bilaterálně zaujímá Severní Makedonie v dovozu do ČR 46. místo ze všech zemí, se kterými ČR obchoduje. U vývozu je to 58. příčka. Obratem se řadí Severní Makedonie na 54. místo zemí se kterými ČR obchoduje.

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Deset nejvýznamnějších položek zahraničního obchodu HS(4)

Hlavní vývozní komodity ČR:

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota EUR(tis.)	
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	24 664	20,5 %
2716	Energie elektrická	17 360	14,4 %
5903	Textilie impregnované povrstvené ap plasty	12 430	10,3 %
9401	Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402), též proměnitelná v lůžka, jejic	10 593	8,8 %
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě nebo jiné bezd	6 644	5,5 %
2710	Oleje minerální a z ner živičných ne surové	3 690	3,1 %
8471	Stroje automat zprac dat jednotky snímače ap	2 639	2,2 %
6006	Ostatní pletené nebo háčkované textilie	2 512	2,1 %
5603	Textilie netkané i impregnované laminované aj	1 922	1,6 %
3402	Prostředky povrchově aktivní prací čisticí aj	1 852	1,5 %
Jen 10 položek		84 306	70,1 %

CELKEM	120 303	100,0 %	
--------	---------	---------	--

Osobní automobily tvoří pětinu českého vývozu do Severní Makedonie. Velmi významnou položkou vývozu jsou také textilie (včetně pletených), počítače a jejich části, telefony a čisticí prostředky. Viz dále kapitola č. 5 - Mapa globálních oborových příležitostí (MOP).

Hlavní dovozní komodity ČR:

Kód zboží	Název zboží	Stat. hodnota EUR(tis.)	
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel čísel 8701 až 8705	145 691	59,6 %
7306	Trouby profily ap duté jiné z železa oceli	22 545	9,2 %
2716	Energie elektrická	15 490	6,3 %
9401	Sedadla (jiná než sedadla čísla 9402), též proměnitelná v lůžka, jejic	13 310	5,4 %
8532	Elektrické kondenzátory, pevné, otočné nebo dolaďovací (přednastavené)	10 926	4,5 %
8302	Úchytky kování věšáky háčky ap z kovů obec	5 075	2,1 %
2401	Tabák nezpracovaný odpad tabákový	2 683	1,1 %
8507	Elektrické akumulátory, včetně separátorů pro ně, též pravouhlých (vše)	2 455	1,0 %
8536	Elektrická zařízení k vypínání, spínání nebo k ochraně elektrických ob	2 402	1,0 %

6109	Trička vrchní tílka aj nátělníky pletené	2 313	0,9 %
Jen 10 položek		222 890	91,2 %
CELKEM	244 286	100,0 %	

Ze Severní Makedonie dovážíme díly pro automobilový průmysl – bezmála 2/3 dovozu do ČR. Daleko za nimi jsou pak železné profily, elektrická energie, sedadla, elektrické kondenzátory, spínače a akumulátory, tabák a textilní výrobky.

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Výměna v oblasti služeb

Statistika ČNB v části Běžný účet platební bilance (BÚPB) uvádí následující údaje k obchodu službami (v mil. CZK)

V mil. CZK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kredit	190,6	331,5	357,7	303,8	288,2	383,1	495,4	327,9	418,3	398,6
Debet	44,8	112,6	176,7	182,7	215,4	230,7	440,1	426,4	271,3	286,1
Bilance	145,8	218,8	181,1	121,1	72,7	152,4	55,3	-98,5	147,0	112,5

Podíl služeb na zahraničním obchodě obou zemí je významný a dosahuje objemu okolo 8 % hodnoty výměny zboží. Na české straně jsou nejvýznamnější služby v dopravě 161 mil. CZK a pracovní cest 242 mil. CZK. Z makedonské strany pak služby v dopravě 232 mil. CZK.

Struktura exportu a importu služeb, nejvíce vyvážené a dovážené služby: Vodní hospodářství, energie, ochrana životního prostředí, úprava odpadků, agrikultura acstovní ruch.

České cestovní kanceláře se sice zajímají o možnosti rozvoje turistického ruchu, jde však spíše o okrajovou turistiku. Makedonská infrastruktura není zatím převážně schopna uspokojit ani průměrně náročnou klientelu.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

České firmy v Severní Makedonii

***ICS Systémy s.r.o.** - firma vyhrála mezinárodní tendr na modernizaci a údržbu veřejného osvětlení pro město Kumanovo a okolní obce. Hodnota investice dosáhne částky 4,7 mil. EUR. ICS Systémy není na makedonském trhu nováčkem, nebo již před 5 lety realizovala modernizaci veřejného osvětlení ve městě Ohrid.

***Loco Transs.r.o. Brno** - společnost působí v Severní Makedonii již řadu let, v zemi založila dvě společnosti, získání pozemku k dlouhodobému pronájmu a podpis dohody o státní podpoře je prvním důležitým krokem k realizaci významné investice společnosti.

Předmětem investice je vybudování závodu na výrobu a opravy železničních vagonů, včetně celního skladu a čerpací stanice, kde má vzniknout až 300 nových pracovních míst. Očekávaným přínosem je i možnost získání zaměstnání pro makedonské odborníky v oboru, kteří byli dříve zaměstnáni ve veleském závodě Kolska. Realizace celého projektu je odhadována na 12 – 15 měsíců a má být zahájena v polovině roku 2020, investice představuje 20 mil. EUR (více než 540 mil. Kč).

Další investice byly realizovány firmou ***Laris Trading Company s.r.o.**, která v roce 2000 odkupem pohledávky od státní Agentury pro revitalizaci bank získala za téměř 3 mil. EUR většinový podíl v makedonské firmě Blagoj Tufanov v obci Radoviš (mrazírny, výrobní závod na zpracování ovoce a zeleniny a zemědělské pozemky v pronájmu) a následně zde investovala další 2 mil. EUR. V roce 2004 byly pozemky (i pod objekty) dle rozhodnutí soudu z prosince 2005 neoprávněně dány ministerstvem zemědělství do užívání jiné firmě, která nechala ovocné sady vykácet a zdevastovala a rozprodala i vybavení firmy. Ta nemůže bez vrácení pozemků vykonávat svoji činnost. Ministerstvo zemědělství odmítlo pravomocný rozsudek respektovat (pozemky pronajalo jinému zájemci).

Pod hlavičku slovenské společnosti vlastní ***Czechoslovak Group** v Severní Makedonii závod SUMBRO Samokov, na výrobu střeliva a po určitých potížích vyrábí.

ČR má zájem na spolupráci v obranném průmyslu. V Makedonii se prezentovaly české firmy s ohledem na standardy NATO. ČR chce spolupracovat při opravách vrtulníků a dodat obrněné transportéry. Makedonie také dříve nakoupila 4 české letadla pro výcvik pilotů. Vlastní ruské helikoptéry, které opravovala na Ukrajině. Ta však nemá certifikaci pro všechny díly, a proto je spolupráce s ČR pro Makedonii zajímavá. ČEB je připravena pro nákup techniky poskytnout „Export Buyer’s Credit“.

Českým firmám se dále nabízejí konkrétní možnosti spolupráce v oblasti např. rekonstrukce a modernizace energetických zařízení (firma Škoda Energo) nákupy dopravních prostředků (firma Škoda Transportation), těžby a dopravy surovin (firma Důlní strojírenská společnost), získávání vodních zdrojů a ochrany životního prostředí (firmy GIS –Geoindustry a Vodní zdroje), nakládání a likvidace odpadů (firma Zimatechnik) a další. Jedná se o priority makedonské vlády, očekává se vypsání řady tendrů, makedonská strana má zájem o spolupráci s využitím, jak shora uvedeno, i fondů IPA.

Mezivládní „Společný výbor dvoustranné hospodářské spolupráce“

Výbor byl ustaven na základě Dohody mezi vládou ČR a vládou Severní Makedonie o hospodářské a průmyslové spolupráci, která byla podepsána v Praze 10. února 2010.

Komise se naposledy sešla ve dnech 2. a 3. dubna 2019 ve Skopje. Českou delegaci vedl náměstek MPO ČR Eduard

Muřický a naměstek Ministerstva hospodářství Severní Makedonie Kire Naumov.

Během státní návštěvy prezidenta Zemana v makedonském Ohridu v květnu 2016 pak spolu jednali spolupředsedové Výboru NM Vladimír Bártl a NM Hristijan Delev. V minulosti pak proběhlo zasedání ve dnech 24. a 25. září 2013 v Praze.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Srovnání FTAs (obchodních dohod) zemí západního Balkánu

Všechny země západního Balkánu (WB-6) jsou členy CEFTA (Středoevropská dohoda o volném obchodě spolu s Bosnou a Hercegovinou, Srbskem, Kosovem, Albánií, Severní Makedonií a Černou Horou). Severní Makedonie má uzavřeny dohody o volném obchodě s Tureckem, Ukrajinou a je také součástí EFTA.

Obchodní dohoda mezi Severní Makedonií a ČR byla podepsána dne 19. 9. 1997 v Praze a vstoupila v platnost dne 10. 12. 1997 (v roce 2003 byla z české iniciativy vypovězena; její platnost zanikla automaticky vstupem ČR do EU).

Současné vzájemné obchodní vztahy jsou upraveny na základě platných bilaterálních dokumentů uzavřených mezi EU a Severní Makedonií, tj. Stabilizační a asociační dohodou (SAD). Tato dohoda byla členskými zeměmi EU ratifikována v lednu 2004. SAD plně liberalizuje vývoz makedonského zboží do EU, kromě živého skotu, hovězího masa, výrobků z ryb, ovoce, zeleniny a vína. U dovozu z EU se MK zavázala postupně odstranit celní sazby dle harmonogramu pro jednotlivé výrobky v horizontu 10-ti let.

Dohoda o zamezení dvojího zdanění byla podepsána 21. 6. 2001 a vstoupila v platnost dne 19. 5. 2002.

Dohoda o podpoře a ochraně investic (2001) a vstoupila v platnost v srpnu 2002.

V roce 2005 ČR z důvodu nutnosti harmonizace Dohody o ochraně a podpoře investic s právem EU navrhla změnu několika článků.

Dne 8. 12. 2006 byly ve Skopji vyměněny **ratifikační listiny ke Smlouvě mezi ČR a Makedonií o sociálním zabezpečení** ze 7. 10. 2005. Smlouva tak vstoupila v platnost ke dni 1. 1. 2007. Za zásadní změnu, kterou Smlouva přináší, je třeba považovat úpravu v oblasti zdravotní péče, která vychází z principu zachování nároku na poskytnutí nezbytné zdravotní péče při pobytu na území druhého státu. Náklady však oproti minulosti již nenese stát, ale zdravotní pojišťovna pojištěnce.

Smluvní základna:

- Od dubna 2004 platí **Stabilizační a asociační dohoda s EU**
- Od prosince 2005 **kandidát na člena EU**
- 2009 Komise doporučila zahájit jednání o vstupu
- Od roku 2009 **platí vízová liberalizace**
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Severní Makedonie **o hospodářské a průmyslové spolupráci**. - Zasedání Smíšené skupiny – poslední září 2013 v Praze

- Dohoda o **podpoře a ochraně investic**
- Dohoda o **zamezení dvojího zdanění** (dle MK strany dosud plně nefunguje – industriální zóny)
- Další ujednání: Memorandum o spolupráci v zemědělství, Smlouva o spolupráci v turisticke, Clearingový dluh nedořešen.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Rozvojová pomoc poskytovaná ČR

V roce 2003 poskytla ČR částku 2 mil. Kč na projekt rozvojové pomoci „Budování kapacit pro zavádění čistší produkce“ jehož realizátorem bylo České centrum čistší produkce (ČČČP) a UNIDO. Celková výše českého rozvojového příspěvku byla 8 mil. Kč. Projekt byl zaměřen na uplatnění nových ekologických technologií do výroby kabelů.

Druhým projektem rozvojové pomoci bylo „Budování kapacit ekomanagementu“. Realizátorem této akce (2004 – květen 2005) bylo České ekologické manažerské centrum. Cílem programu seminářů bylo předávání českých zkušeností z oblasti zavádění EMS (mezinárodních standardů ISO 14001). Na organizaci seminářů eko-managementu byla vyčleněna suma 15 tis. EUR (na jednu zemi). Projekt byl určen rovněž pro Bosnu a Hercegovinu, SČH a UA.

Dalšími dvěma projekty z oblasti ekologie a vodního hospodářství, realizovanými společností HYDROPROJEKT, byly „Generální plán zásobování města Kočani pitnou vodou“ a „Zlepšení životního prostředí v povodí řeky Bregalnica“ (objem 2,2 mil. Kč). Druhý projekt byl dokončen v r. 2006.

V r. 2006 byl schválen pouze jeden rozvojový projekt „Odstranění starých ekologických zátěží v chemickém závodě OHIS ve Skopje“.

Projekty financované z české rozvojové pomoci přispívají k rozvoji kontaktů s českými výrobci, dodavateli technologií a dalšího materiálu.

Vzhledem k úspěšnému postupu reforem vycházejících ze stabilizačního a asociačního procesu, nebyla Severní Makedonie začleněna mezi prioritní země pro poskytnutí naší rozvojové pomoci. Namísto toho se od r. 2007 intenzivně využívají možnosti tzv. Malých lokálních projektů, které jsou zaměřené především na oblast školství a potřeby handicapovaných dětí.

V dalších letech realizoval ZÚ Skopje v MK ročně 2 až 4 Malé lokální projekty z prostředků České rozvojové agentury.

V roce 2017 začala a zopakuje se každý rok, finanční podpora z ČR je realizována v oblasti vzdělávání. 5 stipendia jsou poskytnuté studentům které mají zájem studovat na katedře českých studií (bohemistika) na Filozofické fakultě Blaze Koneski ve Skopje.

V roce 2018 - předání 45 osobních vozidel Škoda Octavia 4x4, zakoupených díky finančnímu daru vlády České republiky pro potřeby posílení ochrany státních hranic Makedonské republiky.

- darovací smlouvu na již čtvrtý finanční dar ve výši 25 mil. CZK (celkem 100 mil. CZK) ministerstvu vnitra Severní Makedonie na podporu boje proti migraci.

- rekonstrukce základní školy v okrese Kumanova.

V roce 2019 proběhlo oficiální předání deseti vozidel (Fiat Ducato) pořádkové jednotce a silám rychlého nasazení policie Makedonie. Nákup vozidel byl financován z části finančního příspěvku ČR z roku 2018.

Letos v dubnu proběhlo předání daru české vlády na pomoc v boji proti koronaviru, zsilka obsahovala 1 mil. jednorázových zdravotnických roušek.

Zahraniční rozvojová pomoc

Finanční alokace 2014 - 2020: 664,2 mil. EUR. Prioritními odvětvími pro financování v tomto období jsou:

Demokracie a statní správa - Reforma veřejné služby (transparentnost, odpovědnost, nezávislost) centrálně a místně; podpora decentralizace a místní správy; provádění klíčových částí mírové dohody z Ohridu; zlepšení hospodářské politiky a řízení veřejných financí; zakládání demokratických institucí; vytvoření silné občanské společnosti schopné přispět k veřejné diskusi (např. o demokracii, lidských právech, sociálním začleňování).

Právní stát a základní práva-Reforma soudnictví; účinněji bojovat proti korupci; dodržování lidských práv (zejména svoboda projevu a sdělovacích prostředků a ochrana menšin (např. Romů a LGBTI komunit), zlepšování správy hranic a provádění vízové, migrační a azylové politiky v souladu s právem EU (acquis), dokončení policejních reforem a boj proti organizovanému zločinu.

Opatření v oblasti životního prostředí a klimatu - vytvoření čistšího prostředí; podpora udržitelného růstu; přechází na nízkouhlíkové hospodářství odolné vůči změně klimatu a účinné využívání zdrojů.

Doprava - Rozvoj moderní, dobře propojené dopravní sítě na podporu konkurenceschopnosti a růstu; zajištění bezpečnějších dopravních sítí; zlepšení mobility v městských oblastech s využitím zelené dopravy.

Konkurenceschopnost a inovace - Zlepšení hospodářské konkurenceschopnosti; zvyšování produktivních investic, přímých zahraničních investic; diverzifikace vývozu; vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst a sblížení EU; posílit obchodní rámec (právní a institucionální), včetně provádění právních předpisů EU o jednotném trhu.

Sociální rozvoj - Podpora inkluzivnějšího a účinnějšího trhu práce; zlepšení přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě s cílem lépe sladit dovednosti s potřebami zaměstnavatelů; vytvoření moderního, flexibilního systému sociálního zabezpečení s větším sociálním začleňováním; posílení profesních organizací.

Zemědělství a rozvoj venkova - Podpora vyváženějšího rozvoje ve venkovských oblastech; zlepšení norem bezpečnosti potravin; konkurenceschopnost odvětví zemědělství a potravinářské výroby.

Regionální a územní spolupráce - Podpora dobrých sousedských vztahů; podpora socioekonomického rozvoje v pohraničních oblastech.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

V posledních letech země vykazuje stabilní ekonomický růst, který se v posledním období pohyboval okolo hodnoty 3 %. V minulosti se země potýkala s deflačními tlaky, ale dle predikce MMF by se měla v následujících letech míra inflace pohybovat okolo 1,5 % až 2 %. Zajímavý je i vývoj v rámci platební bilance země, kdy se nedaří zvýšit export tak, aby pokryl potřeby dovozu. Import pokrytí exportem je 77,2 % což způsobuje napětí v platební bilanci země. Severní Makedonii se podařilo snížit nezaměstnanost na zhruba 17,1 % v roce 2019. V zemi žije oficiálně přes 2,1 mil. obyvatel a HDP na obyvatele činí přibližně 6 281 USD.

□ Evropská unie uzavřela se zemí dohodu o zóně volného obchodu.

□ V žebříčku konkurenceschopnosti, který sestavuje Světové ekonomické fórum (WEF), se Severní Makedonie umístila na 82. pozici ze 141 srovnávaných ekonomik a dle OECD je stupeň exportního rizika 5/7.

Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	0,2	2,7	3,2	3,4	3,2	3,3
HDP/obyv. (USD)	5449	5840	6281	6615	6920	7243
Míra inflace (%)	1,4	1,5	1,3	1,7	2,0	2,2
Nezaměstnanost (%)	22,4	20,7	17,1	16,9	16,6	16,2
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,2	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3
Populace (mil.)	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Konkurenceschopnost		84/140	82/141	—	—	—
Exportní riziko OECD	5/7	5/7	5/7	—	—	—

Odhad Mezinárodního měnového fondu	Zdroj: MMF, OECD, WEF	
------------------------------------	-----------------------	--

Nejperspektivnější položky pro český export a investice, privatizační a rozvojové projekty

Více než 30 % elektrické energie Makedonie dováží ze zahraničí a proto jako perspektivní odvětví se objevuje **oblast energetiky** - vodních elektráren, budování nové a rekonstrukce stávajících energetických zdrojů. Makedonská společnost, která má na starosti přenosovou soustavu země (MEPSO), plánuje rekonstrukci přenosové soustavy z Bitoly k albánským hranicím o délce 400 kilometrů. Investice kolem 32 mil. EUR plánuje i druhý největší makedonský výrobce v oblasti energetiky firma EVN, a to hlavně v oblasti obnovitelných zdrojů energie – 2 fáze výstavby větrných farem v oblasti Bogdanci.

Plynofikace Severní Makedonie (jen 15 % využití magistralního plynovodu). Bude záležet na dalším vývoji ohledně uvažovaného napojení na TAP atd., výraznější příležitost pro české firmy by pravděpodobně měla být spíše až v oblasti terciálních rozvodů.

Těžební průmysl- perspektivní pro zapojení českých firem. V následujících letech by totiž vláda ráda výrazně zvýšila využití nerostných zdrojů revitalizací stávajících a otevřením nových dolů.

Spolupráce při budování **dopravní infrastruktury**, zejména pak koridorů, regionalní a vnitrostátní silnice obnova stávající a budování nové dálniční a železniční sítě (vláda preferuje formu koncesí).

Systémy městské dopravy a ekologické projekty (odpadové hospodářství a ochrana vodních zdrojů - naprosto nevyhovující současná situace musí být řešena v kontextu sblížení s EU).

Developerské projekty (budování rezidentních čtvrtí, kancelářských a obchodní prostorů, zdravotních zařízení a další komunální infrastruktury), stavebnictví je v gesci makedonského Ministerstva dopravy.

Makedonská vláda označila některá další národohospodářská odvětví, do nichž má zájem přilákat zahraniční kapitál: **zemědělství, zpracovatelský potravinářský / průmysl, výroba součástek pro automobilový průmysl, informační technologie, vzdělání a zdravotní péče.**

Služby - budování rezidenčních čtvrtí, kancelářských a obchodních prostorů, zdravotních zařízení, komunální infrastruktury, sportovních (hlavně lyžařských) rekreačních a zábavních areálů atd..

Další mimořádně perspektivní sektory a příležitosti:

- Oblast energetiky – výstavba nových a rekonstrukce stávajících energetických zdrojů, především vodních elektráren
- Plynofikace
- Dopravní infrastruktura (železnice)
- Technologie na ochranu životního prostředí - hlavně čištění a úprava vody
- Nakládání s odpady

- Dopravní prostředky
- Zemědělská technika a technologie

Podkapitoly:

5.1. [Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty](#)

5.2. [Kalendář akcí](#)

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Perspektivní sektor	Konkrétní příležitosti
Energetický průmysl	HS 7311 – Nádoby na stlačený nebo zkapalněný plyn, ze železa nebo oceli
	HS 8402 – Parní kotle zvané „na přehřátou vodu“
	HS 8406 – Parní turbíny
	HS 8410 – Vodní turbíny, vodní kola a jejich regulátory
	HS 8413 – Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny
	HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8503 – Části a součásti motorů, generátorů, soustrojí ap.
	HS 8504 – Elektrické transformátory, statické měniče a indukory
Důlní, těžební a ropný průmysl	HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem
	HS 8431 – Části a součásti jeřábů, vozíků, buldozerů, fréz aj.

Železniční a kolejová doprava	HS 7302 – Konstrukční materiál pro stavbu železničních nebo tramvajových tratí ze železa nebo oceli
	HS 8530 – El. přístroje signalizační, bezpečnostní nebo pro řízení dopravy
	HS 8603 – Železniční nebo tramvajové osobní vozy a nákladní vozy, s vlastním pohonem
	HS 8607 – Části železničních nebo tramvajových lokomotiv nebo kolejových vozidel
	HS 8608 – Kolejový svrškový upevňovací materiál a zařízení; mechanické přístroje a signalizační zařízení
Automobilový průmysl	HS 8702 – Motorová vozidla pro dopravu deseti nebo více osob, včetně řidiče
	HS 8703 – Osobní automobily aj. motorová vozidla pro přepravu osob
	HS 8704 – Motorová vozidla pro přepravu nákladu
	HS 8705 – Motorová vozidla pro zvláštní účely, ne vozidla konstruovaná, především pro dopravu osob nebo nákladu
Zemědělský a potravinářský průmysl	HS 8437 – Stroje pro čištění, třídění nebo prosévání semen, zrn aj.
	HS 8701 – Traktory a tahače
	HS 8707 – Karoserie (vč. kabin) pro motorová vozidla čísel 8701 až 8705

Vodohospodářský a odpadní průmysl	HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.
	HS 8421 – Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění kapalin nebo plynů
	HS 8481 – Kohouty, ventily ap. zařízení pro potrubí, kotle, vany aj.
	HS 8484 – Těsnění ap. výrobky kovové i plastové; soubory, sestavy, mechanické ucpávky
	HS 8501 – Elektrické motory a generátory (kromě generátorových soustrojí)
	HS 8507 – Elektrické akumulátory, včetně separátorů
Služby	CPA 71 – Architektonické a inženýrské služby; technické zkoušky a analýzy

□ Automobilový průmysl

Zastaralé služby veřejné dopravy, chybějící komunikační systémy i signalizační a bezpečnostní zabezpečení, hlavně ve vlakové dopravě, otvírají velké příležitosti pro české firmy v této oblasti. Příležitost pro český export v tomto oboru představuje především z velké části zastaralý vozový park pro veřejnou hromadnou dopravu (včetně městské). Nedostatek kvalitních traktorů a malotraktorů v soukromém sektoru nabízí také zajímavé příležitosti. Limitujícím faktorem je nedostatek veřejných finančních zdrojů, slabost zemědělských malovýrobců a omezená vládní podpora zaměřená na malé zemědělce. České firmy se mnohdy pokoušejí najít cestu, jak získat dodavatelský úvěr, ale vše naráží na nízký pojistný rating a často neschopnost makedonských partnerů poskytnout vhodné záruky.

□ Důlní, těžební a ropný průmysl

Odvětví ropy a zemního plynu v Severní Makedonii má zásadní význam pro hospodářský rozvoj státu, přičemž do tohoto sektoru patří některé z největších společností v zemi. Ropný sektor zahrnuje dovoz a vývoz ropy a ropných produktů, zpracování ropy, výrobu biopaliv, distribuci a prodej ropných produktů a odvětví plynu provádí přepravu, distribuci a prodej zemního plynu. Makedonie je zemí bohatou na nerostné zdroje, jako je zinek, zlato, stříbro, měď, olovo, mangan, nikl, azbest, sádra a dřevo, podporuje skutečnost, že toto odvětví je pro hospodářství země zásadní, má relativně vysoký podíl na průmyslové výrobě. V následujících letech se má výrazně zvýšit využití nerostných zdrojů revitalizací stávajících i otevřením nových dolů a závodů na zúšlechťování rudy (v Severní Makedonii se zúšlechťují rudy vytěžené nejen v zemi, ale i v Kosovu). Nejsou žádané projektové studie. Perspektivní jsou dodávky důlních strojů a vybavení, zabezpečovací systémy.

□ Energetický průmysl

Cílem makedonské vlády je využít nevyužitý energetický potenciál Severní Makedonie. Plánuje se zvýšit domácí výrobu elektřiny, přilákat nové investice v energetickém sektoru, diverzifikovat dodávky energie, zvýšit konkurenceschopnost trhu s energií, zlepšit bezpečnost dodávek energie a současně chránit životní prostředí. Probíhá výstavba plynovodů a obce jsou připraveny vybudovat sekundární plynovou síť. Solární energie je považována za základní pilíř výroby elektřiny. Nový zákon o energetice z května 2018 zahrnuje třetí energetický balíček a směrnici o obnovitelných zdrojích energie s cílem snížit závislost na dovozu energie a dosáhnout udržitelný rozvoj.

Makedonská společnost, která má na starosti přenosovou soustavu země (MEPSO), plánuje rekonstrukci přenosové soustavy, a to pro vyso-konapětové vedení z hlavní tepelné elektrárny země v Bitole k albánským hranicím. Celková délka vedení je 400 kilometrů a investice je naplánována v objemu 16–20 mil. eur. Investice kolem 32 mil. eur plánuje i druhý největší makedonský výrobce v oblasti, energetiky firma EVN, hlavně v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Vláda vytvořila koncept, jak zvýšit výrobu energie (fotovoltaická solární pole, výstavba nových a rekonstrukce starých vodních elektráren, rozšíření větrného parku). Pokud budou realizovány všechny tyto plány pro obnovitelné zdroje, bude v příštích 2 až 3 letech zahájena realizace kapacit 350 MW ve srovnání se současnou obnovitelnou kapacitou 17 MW. Severní Makedonie se od roku 2020 začne řídit novou Strategii energetického rozvoje do roku 2040, která bude založena na pět pilířů (bezpečnost, solidarita a důvěra, plně integrovaný vnitřní trh s energií, energetická účinnost a opatření v oblasti klimatu – (dekarbonizace hospodářství a výzkum, inovace a konkurenceschopnost).

□ Vodohospodářský a odpadní průmysl

Odpadové hospodářství a ochrana vodních zdrojů, začíná být, s přibližováním se Severní Makedonie k EU, vážným tématem. Severní Makedonie se připravuje na realizaci, s využitím financování z EU, projektu na výstavbu čističek odpadních vod prakticky ve všech regionech. Tuto aktivitu mají v gesci převážně místní zastupitelstva. Nejen projektování a výstavba čističek, ale rovněž rekonstrukce, projektování a výstavba kanalizací, ekologických skládek a podniků na zpracování odpadů, jsou v Severní Makedonii diskutovaným tématem, neboť v zemi v podstatě tato zařízení neexistují. Předpokladem pro případný úspěch českých firem v této oblasti je (stejně jako i v dalších odvětvích) mj. schopnost napomoci při využití a čerpání EU/IPA II fondů.

□ Zemědělský a potravinářský průmysl

Prioritou makedonské vlády je i rozvoj zemědělství, a to ve všech formách, především z důvodu vysokého počtu práceschopného obyvatelstva působícího v tomto oboru (kolem 22 % ekonomicky aktivního obyvatelstva země). V Severní Makedonii jsou převážně malé rodinné farmy, kterých je na 190 tisíc. Existují však i velká zemědělská družstva, která disponují velkými skleníky a zpracovatelskými linkami pro svoji produkci. Celkový objem zemědělské půdy činí více jak 335 tis. hektarů. Země produkuje biopotraviny, především v ovocnářském a zelinářském sektoru. Je málo známý fakt, že v Severní Makedonii se pěstuje ve velkém mimořádně kvalitní rýže, kterou úspěšně země vyváží svým nejbližším sousedům. Severní Makedonie je známá též svým kvalitním tabákem, který dokáže plně nahradit tabák americký. V hornatých oblastech Severní Makedonie je významná živočišná výroba. Samostatnou, velmi rozvinutou a kvalitní kapitolou zemědělské produkce je vinařství, které je na vysoké úrovni, srovnatelné jak s evropskou, tak i světovou.

Charakter zemědělské výroby v Severní Makedonii indikuje, že země potřebuje především traktory menší výkonové řady a též malé zemědělské stroje.

□ Železniční a kolejová doprava

Železniční infrastruktura v Severní Makedonii je ve špatném stavu. Předchozí vláda několikrát oznámila start projektu výstavby železnic, ale finance byly vždy problémem. Evropská Unie se nakonec rozhodla poskytnout finanční pomoc, aby se konkrétní projekty mohly začít realizovat. Financování projektů bude 37% finančních prostředků z EU a 63% stát. Severní Makedonie již poskytla 95% ze své části financování projektu. Investice se skládá ze dvou částí, železniční trať z Kichevo až k hranici s Albánií a druhý z Kumanovo k hranici s Bulharskem.

Projekt zahrnuje železniční trať, uzemnění, tunely, mosty, nadjezdy, opěrné zdi, obslužné prostory, železniční stanice, elektrifikaci, instalaci telekomunikačních zařízení a signalizaci. Očekává se, že vlaky přepraví denně asi 2000 cestujících a 12 nákladních vozů. Současný stav projektu je, že koncepční návrh řešení pro železnici je vypracován a dalším krokem bude zahájení výběrového řízení na dodavatele stavby. Očekává se, že výstavba začne v roce 2021 a bude dokončena do konce roku 2025. Příprava výběrového řízení je v závěrečné fázi a je reálné, že bude vyhlášeno začátkem roku 2020.

5.2 Kalendář akcí

- 01.01.2020 - 31.12.2020: Informační činnost pro české firmy: Zjišťování a poskytování informací o možném uplatnění produktů českých firem na makedonském trhu, o vhodných obchodních partnerech atd. na základě poptávky českých podnikatelských subjektů.
- 01.01.2020 - 31.12.2020: Asistence českým firmám: Pomoc českým firmám (podávání informací, poskytování rad, účast na jednáních atd.) usilujícím o proniknutí na makedonský trh.
- 01.01.2020 - 31.12.2020: Spoluorganizování podnikatelských misí Spolupráce při organizaci uvažované podnikatelské mise organizované Hospodářskou komorou ČR a případně dalších podnikatelských misí (doprovod ústavních činitelů, na okraj jednání Společného výboru pro hospodářskou spolupráci...).
- 01.01.2020 - 31.12.2020 Veřejné soutěže: Průběžné sledování tendrů a veřejných zakázek na příslušných portálech i jejich získávání aktivní kontaktní činností a jejich zadávání do systému SINPRO.
- 01.01.2020 - 31.12.2020: Pomoc českým firmám potýkajícím se v Severní Makedonii s problémy: Aktivní angažovanost v zájmu vyřešení problémů, na něž narážejí české firmy při svém působení v Severní Makedonii.
- Rozpracován **PROPED** č. 36-132-004, termín posunut na 2. polovinu roku 2020 - Návštěva minisztra zemědělství ČR M. Tomana a zemědělské obchodní mise do Severní Makedonie (ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství ČR a Potravinářskou komorou ČR). Podnikatelská mise je určena pro firmy, podnikající v oblasti zemědělství a potravinářství. Tyto sektory vycházejí i z Mapy oborových příležitostí ve vztahu k Severní Makedonii. Program zahrnuje účast na matchmakingovém podnikatelském fóru a semináři, B2B jednání s makedonskými partnery, stejně tak i návštěvy některých makedonských zemědělských a potravinářských podniků a farem.
- **Marketingová podpora a propagace českého pivovarnictví/několika značek českých piv v Severní Makedonii**
- prezentace několika českých pivovarů a minipivovarů & dodavatelů technologií pro pivovarnictví na prestižním pivním festivalu Beer Fest Prilep 2020. Akce bude patrně posunuta z července t. r. na pozdější termín (v závislosti na vývoji pandemie COVID-19).

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Vzhledem k relativně malému makedonskému trhu pokrývá standardní distribuční a prodejní síť pro zboží domácí provenience i zboží z dovozu zpravidla území celého státu. U některých položek, zejména spotřebního zboží, jsou vytvořeny lokální distribuční kanály. Většinu distribučních a prodejních činností zajišťují malé a střední firmy. Velké velkoobchodní a maloobchodní řetězce jsou v Severní Makedonii poměrně málo zastoupeny.

Dohodu o obchodní spolupráci Severní Makedonie s EU z roku 1997 nahradila v roce 2001 Stabilizační a asociační dohoda s EU. Vstupem do WTO v roce 2003 přijala Severní Makedonie i veškeré závazky z tohoto členství vzešlé. Restriktivní vývozní a dovozní opatření byla zrušena v listopadu 1996. Celní sazby upravuje "Zákon o celních sazbách" z května 2005 (39/2005 Sb, nejnovější doplnění 15/2015 Sb. z 2.2.2015). Výše sazeb se pohybuje u většiny položek mezi 0 až 35%, u vybraných zemědělských produktů do 60%, celní sazby pro dovoz ropy a některých dalších základních surovin jsou nižší než 5%, pro ropné deriváty 10%. Průměrné dovozní clo činí 15%. Vývozní cla nejsou uplatňována. V lednu 1997 byly zavedením "jednotné (dovozní i vývozní) celní deklarace", zjednodušeny celní formalities.

Makedonští a zahraniční partneři mají stejná práva a postavení, pokud v zemi zakladají firmu/podnik. Zahraniční osoba či makedonský státní příslušník mohou získat podíl ve společnosti stejným způsobem a za stejných podmínek. Povolení příslušného ministerstva je vyžadováno rovněž v případě, že se jedná o změnu vlastnické struktury v existující společnosti nebo kdy podíl cizí strany dosáhne většiny. Zahraniční kapitálová účast v nově zakládané i již existující společnosti musí být zaznamenána do rejstříku zahraničních investic. Současná vláda mimo reformy katastru vyhlásila program administrativní gilotiny („Regulatory Guillotine“) s cílem omezit byrokratické postupy a zkrátit registraci firmy na 3 a následně až 1 den.

Společnost je považována za právnickou osobu po zápisu do obchodního rejstříku (registru). Pro každou formu společnosti je zákonem stanoven postup jejího založení a registrace. Při zakládání společností se zahraniční kapitálovou účastí je vyžadován souhlas příslušného makedonského ministerstva, které řídí zahraničně-obchodní vztahy země, v případě, že:

- společnost je zcela vlastněna jedním nebo více cizími subjekty nebo jednotlivci;
- většinu vkladu vlastní cizí jednotlivci nebo subjekty.

Podkapitoly:

- 6.1. Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej
- 6.2. Dovození podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
- 6.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku
- 6.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
- 6.5. Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 6.6. Trh veřejných zakázek
- 6.7. Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka
- 6.8. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba
- 6.9. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
- 6.10. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
- 6.11. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Standardní distribuční a prodejní síť zboží domácí provenience i zboží z dovozu zpravidla pokrývá území určitého regionu, u některých položek (např. osobní automobily) i území celého státu. Většinu distribučních a prodejních činností zajišťují malé a střední firmy. Velké velko a maloobchodní řetězce jsou v MK zastoupeny spíše jen v potravinách – např. obchodní systém „TINEX“. Zahraniční nadnárodní obchodní řetězce zastupuje turecká společnost s prodejnami RAMSTOR a řecký Veropulos. Velmi řídké se vyskytují rovněž metody přímého prodeje zboží typu „až do domu“, nejčastěji se jedná o západní společnosti typu multilevel marketing (kosmetika Avon).

S postupem času klesající (ale stále viditelný), je pouliční prodej drobného spotřebního zboží. Makedonská vláda má akcí, zaměřených na potírání nelegálního prodeje především CD ROM nosičů, oděvů s falešnými značkami renomovaných výrobců apod., výsledky jsou viditelné i pouhým okem (značný úbytek uličních stánků a pouličních prodejců). Bohužel, stále přetrvává prodej zboží na „burzách“ (bleší trh). Velkou část vystavovaného zboží tvoří padělky a kopie renomovaných světových značek, vláda se snaží tyto prodejce postihovat.

Oblíbenou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci (jde o pozůstatek z dob SFRJ, kdy ze zákona musely zahraniční firmy využívat služeb domácích zástupců). V této oblasti je pocítována silná konkurence o získání zastoupení (jakéhokoliv) zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění se na trhu není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hraje důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské, vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky. Na druhé straně se koneční spotřebitelé brání využívání služeb zprostředkování, neboť to zvyšuje konečnou cenu zboží. Zahraniční firmy se nejčastěji uchylují k poskytování zastoupení místním zástupcům na omezenou dobu, která je v případě spokojenosti obou stran dále prodlužována. Během této doby také většinou poleví tlak místních firem na udělení výhradního zastoupení, což je většinou spojeno s uvědoměním si vlastních omezení (finančních, organizačních, technických), případně velikosti trhu (místní firmy často operují pouze v určitém konkrétním území). S pokračující stabilizací ekonomiky v MK a očekávanému růstu v dalších letech se stále více a více firem rozhoduje založit v Makedonii dceřinou společnost.

- Stopanska komora na Severna Makedonija www.mchamber.org.mk
- Sojuz na stopanski komori na Severna Makedonija www.chamber.mk
- Stopanska komora na severo – yapadna Makedonija www.oemvp.org.

6.2 Dovození podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Severní Makedonie je členem Světové obchodní organizace. Země je kandidátskou zemí na vstup do EU. Vyjednává podmínky svého členství a v rámci přístupového procesu postupně přizpůsobuje svoji vnitřní legislativu a administrativní kapacitu unijnímu *acquis*. Vstup MK do EU se neočekává dříve nežli v roce 2027. Vzájemný obchod mezi Severní Makedonií a členskými státy EU je takřka zcela otevřený, a to na základě **Dohody o stabilizaci a přidružení**. Výjimku představují některé zvláštní položky jako třeba víno, mladé hovězí či ryby, pro něž jsou zavedeny kvóty ve směru do EU, v opačném směru se můžete setkat s certifikačními požadavky apod.

Severní Makedonie má sjednány dohody o volném obchodu v rámci CEFTA (se státy Balkánu, které nejsou členy EU).

Licence a certifikace

Systém technických požadavků na výrobky, stejně tak i veterinární a fytosanitární předpisy, je v makedonských realitách velice složitou problematikou. Jednoznačně tedy doporučujeme v předstihu prověřit aktuální požadavky a to nejlépe angažováním zkušeného místního obchodního partnera.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Právní postavení obchodních společností, jejich zakládání, řízení, změny a likvidace je v Severní Makedonii regulováno Zákonem o obchodních společnostech („Sl. věstník RSM“, čís. 28/2004; 84/2005; 25/2007; 87/2008; 42/2010; 48/2010; 24/2011; 166/2012; 70/2013; 119/2013; 120/2013; 187/2013; 38/2014; 41/2014; 138/2014; 88/2015; 192/2015, 6/2016 a 61/2016) 36/11, 99/11, 83/2014). Zákon o obchodních společnostech rovněž reguluje i zakládání a působení organizačních složek a obchodních zastoupení zahraničních právnických osob. Všechny tyto obchodní subjekty se registrují u Centrálním registru. Samotný proces registrace v Centrálním registru, pokud jsou splněné veškeré zákonem vyžadované náležitosti, trvá kolem 4 hodiny od podání registrační přihlášky. Registraci firmy lze provést také online prostřednictvím webu www.uslugi.gov.mk.

Každá organizační složka nebo obchodní společnost, včetně s.r.o., registruje pouze převážnou činnost. Vedle převážné činnosti může organizační složka vykonávat jakoukoliv jinou podnikatelskou činnost, která není zákonem zakázána (činnosti, pro které je zvláštním zákonem vyžadováno předchozí povolení, souhlas či jiný akt oprávněného orgánu Srbské republiky). Založení organizační složky zahraniční právní osoby v Srbsku je možné na základě rozhodnutí oprávněného orgánu zahraniční právní osoby. Mateřská společnost neomezeně odpovídá svým majetkem za povinnosti organizační složky vůči třetím osobám. Organizační složka nemá právní subjektivitu, jedná jménem a na účet mateřské společnosti a nemá svůj majetek. V makedonském daňovém systému je organizační složka zahraniční právní osoby považována za makedonského rezidenta, je povinným plátcem daně ze zisku a ostatních daní a může být evidována v systému DPH.

Organizační složky se využívají např. u rozsáhlých, nicméně často jednorázových infrastrukturních projektů, kde je výhodou zapojení do systému DPH, včetně vratek. Vyznačují se nejmenšími náklady na založení a zrušení při přímé kontrole z ústředí.

Možné právní formy obchodních společností v Severní Makedonii jsou:

- veřejná obchodní společnost
- komanditní společnost
- společnost s ručeným omezením
- akciová společnost.

Další častou formou podnikání v Srbsku je obdoba české spol. s r. o. Vklad do společnosti může být peněžitý i nepeněžitý (věci a práva). Výhody i nevýhody podnikání v Srbsku prostřednictvím s.r.o. jsou obdobné, jako v ČR. Jde o dobrou cestu v případě předpokládaného dlouhodobého působení na tomto trhu nebo v případě společného podnikání se srbským partnerem.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Požadavky na kvalitu, vzhled a úpravu propagačních materiálů především v tištěné podobě se nikterak zvlášť neodlišují od ostatních evropských zemí. Při vstupu nové firmy na trh je vždy oceněno vydání materiálů v makedonském jazyce (pozor na profesionální úroveň překladů!). Vzhledem k roztržitosti TV a rozhlasového trhu téměř neexistují přesně vyprofilované kanály či stanice, s jejichž pomocí by bylo možné přesně zasáhnout cílovou skupinu.

Z hlediska PR je častým nedostatkem nezkušenost a nepříliš velká ekonomická erudovanost nemalé části novinářů.

Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Výstaviště/veletržní palác ve Skopje, byl před 2 roky uzavřen, stále se rekonstruuje a je nyní uzavřen. Nejsou k dispozici žádné informace o tom, kde a kdy bude veletržní prostor znovu otevřen.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Makedonské předpisy v oblasti ochrany duševního vlastnictví jsou již ve větší míře zharmonizované se Směrnicemi EU, ale ve skutečnosti se nedostatečně provádějí. Problém s porušováním duševního vlastnictví a s falsifikováním zde nadále přetrvává. Existuje 5 základních zákonů z oblasti ochrany duševního vlastnictví (Zákon o patentech, Zákon o autorských právech, Zákon o ochranných známkách, Zákon o ochraně průmyslového vzoru a Zákon o topografii integrovaných obvodů).

Právníci kompetentní v této oblasti:

Gavrilovska & Gavrilovski Law Office

Industrial Property Protection, tel.: + 389 2 30 60 690

Intellect Protect

Intellectual Property Protection Company, tel.: +389 75 421 842

NTELLECT I PROTECT® je první právní kancelář v Severní Makedonii oficiálně zapsaná pro ochranu práv duševního vlastnictví. Kombinuje hloubkové právní porozumění s praktickými obchodními zkušenostmi a naše specializované chápání, vynalézavost a interdisciplinární přístup.

Lawyer's & IP Office Baric

Intellectual Property Law Office, tel.: +389 70 333 912

Problematiku ochrany duševního vlastnictví řeší Zákon o ochraně duševního vlastnictví a další právní ustanovení. S touto problematikou se zabývá příslušné [oddělení ministerstva kultury](#).

Duševní vlastnictví

Pravidlo o podobě a obsahu žádosti o povolení celních orgánů a související požadované dokumentace a formuláři žádosti o prodloužení lhůty pro jednání celního úřadu (2015)

Rozhodnutí o výši jednorázové náhrady za kopírování v soukromém použití (2011)

Nařízení o odborné zkoušce zástupců průmyslového vlastnictví a rejstříku zástupců (2009)

Nařízení o označení původu produktu a zeměpisné označení (2009)

Nařízení o průmyslovém designu (2009)

Nařízení o patentu (2009)

Nařízení o ochranné známce (2009). Viz více na

<https://www.hg.org/law-firms/intellectual-property/macedonia/skopje.html>.

6.6 Trh veřejných zakázek

Právní rámec pro veřejné zakázky je v Severní Makedonii v podstatě na standardní evropské úrovni (což neplatí pro rozsah výjimek a přesnost pravomocí příslušných orgánů). Nicméně problémy se vyskytují při jeho aplikaci. Instrukce, které mají dohlížet na hladký průběh veřejných výběrových řízení jsou podkapitalizované.

Od 1. ledna 2019 je v platnosti nový Zákon o zadávání veřejných zakázek, harmonizovaný s právními předpisy Evropské unie a zajišťuje racionální vynakládání státních peněz, svobodnou a spravedlivou hospodářskou soutěž a transparentnost při zadávání veřejných zakázek. Předchozí zákon byl založen na směrnicích Evropské unie o veřejných zakázkách z roku 2004 a mezitím došlo k četným změnám, které jej oddělily od evropské legislativy. Z tohoto důvodu přináší nový zákon zásadní a komplexní změnu v souladu se současnými evropskými postupy.

Zákon jako standardní způsob výběru dodavatele u veřejných výběrových řízení stanoví tzv. otevřený postup („*otvorena postupaka*“).

U zahraničních účastníků tendru musí jeho vypisovatel prověřit správnost předložených dokumentů, kterými mají potvrzení příslušných orgánů země, kde je účastník tendru registrován.

Zákon o veřejných zakázkách - http://www.bjn.gov.mk/content/documents/Zakon-za-javnite-nabavki_oficijalen_ang.pdf

Úřední věstník Republiky Severní Makedonie č. 136/07

(<http://www.bjn.gov.mk/content/documents/Preliminary-Table-of-Concordance-EN.pdf>).

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

V této právní oblasti v Severní Makedonii existují dvě období soudnictví. Období od roku 1954 do roku 1995, kdy existovaly a úspěšně fungovaly obchodní (okresní hospodářské) soudy prvního stupně a obchodní (hospodářské) soudy druhé instance. V období po roce 1995, kdy tyto soudy byly zrušeny a jejich pravomoci byly převzaty řádnými soudy. Jedná se o řadu případů, které byly svěřeny řádným soudům. Tímto způsobem se zvyšuje jejich zatížení, což má za následek zpomalení postupu. Kromě toho se jedná o složité právní případy, na které řádné soudnictví nemůže vždy náležitě reagovat. Je patrné, že na jedné straně jsou zrušeny specializované obchodní soudy, ale na druhé straně makedonské soudnictví zná specializované soudnictví v jiných právních oblastech (například: Správní sou a Vyšší správní soud). Dilema ospravedlnění pro zrušení obchodního (hospodářského) soudnictví zůstává otevřená, vzhledem k tomu, že ke zrušení dochází za časových okolností, které jsou poznamenány přechodem na tržní ekonomiku, vytvořením tržních subjektů a privatizací sociálního kapitálu.

Řešení sporů při jejich případném vzniku závisí na formulaci podmínek v obchodním kontraktu. S některými významnými firmami lze sjednat řešení případných sporů i v zahraničí podle jiného obchodního práva. Se zájmem zdejšího subjektu o možnost využití českého právního řádu v řešení obchodních sporů se obchodně-ekonomický úsek dosud neseťkal.

Ve většině oblastí (vydávání bankovních akreditivů a záruk, doplňování legislativní báze, poskytování informací) je situace srovnatelná s ostatními zeměmi jihovýchodní Evropy. Trendem je další zlepšování v oblasti vymáhání pohledávek a u politické stability.

Občasným problémem, především při dodávání technologických celků či investování, jsou vztahy s místními radnicemi a jimi řízenými komunálními a jinými službami. Vzhledem k politické provázanosti jednotlivých regionálních představitelů se může stát, že se politické problémy odrazí na fungování organizací vůči podnikatelům. Může se tak prodloužit např. vydávání různých povolení či pod.

Samostatnou kapitolou je občasná zkušenost našich firem, kdy se svými potenciálními partnery dlouze jednájí bez toho, aniž by debata měla nějaký reálný základ. Je vhodné během rozhovoru hledat odpověď na otázku, zda je diskuze potřebná a vede k cíli či se jedná o ztrátu času. Zároveň je však třeba být trpělivý. České firmy uzavřely mnoho obchodů právě díky trpělivosti.

Při zvažování investic do nových kapacit je v některých případech poměrně složité získat přesný obraz o situaci ve vlastnictví pozemků. V pozemkových knihách a katastru nemovitostí je obtížné získat adekvátní informace o pozemku i vlastníkově.

Je třeba konstatovat, že v Severní Makedonii již byla ukončena restrukturalizace a privatizace bankovního sektoru. V těchto oblastech tedy platí standardní pravidla. Přesto je třeba zvýšené opatrnosti. Při zachování základních pravidel obezřetnosti v platebním styku (nerealizovat avansové platby a dodávky) však není makedonské prostředí obzvláště problematické.

Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Při platebním styku v zahraničním obchodě je běžně vyžadována platba předem, tj. před dodáním zboží kupujícímu. Neobvyklé není ani použití platby v hotovosti při dodávce zboží. Obě uvedené formy jsou projevem nedůvěry v platební morálku či finanční kredibilitu kupujícího. Neméně častý je požadavek makedonského kupujícího na odklad platby (běžně 90 dnů). Tento požadavek je bez pojištění značně rizikový a nelze jej doporučit. Při realizaci větších obchodních případů se používají standardní platební podmínky úvěrového charakteru.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Místní zvyklosti

Pro účely jednání se Makedonci je možné konstatovat, že místní zvyky se příliš neodlišují od českých. Jisté odlišnosti jsou ve volnějším vnímání času, výraznější rétorice (včetně opakovaného zmiňování osobních kontaktů na politiky, které je v některých případech spíše hypotetického rázu). Důraz je kladen na osobní kontakt, je vhodné partnera pozvat do ČR. Doporučuje se také prověřovat, zda druhá strana postupuje podle dohody (je třeba počítat s tlaky na odkládání problémů, což v důsledku může znamenat značné zpoždění společných projektů). Dílčí odlišnosti mohou nastat také v projevech silně věřících pravoslavných partnerů. Úředním jazykem je makedonština s ekavským nářečím a s písmem cyrilice, v každodenním životě je také používána i latinka. V obchodním styku je běžně užívána angličtina, především u mladší generace. Méně často se lze setkat s němčinou a francouzštinou, případně italštinou.

Státní svátky, pracovní a prodejní doba

Státní svátky:

- 24. květen – Sv. Cyril a Metoděj – den slovanských věrozvěstů
- 2. srpen – Den republiky – výročí: Ilindenského povstání proti Turkům 2.8.1903 a dále dne 2.8.1944 - zasedání Antifašistického shromáždění pro národní osvobození Makedonie (ASNOM) v klášteře sv. Prochora Pčinského, které vyhlásilo Demokratickou federativní republiku Makedonii (DFM)
- 8. září - Den nezávislosti – den referenda o nezávislosti v roce 1991, kdy se většina obyvatelstva vyslovila pro „suverénní a samostatnou Severní Makedonii s právem vstoupit do svazu suverénních států Jugoslávie“
- 11. říjen - Den národního povstání (2. světová válka) – útokem partyzánů na bulharská kasárna v Prilepu a Kumanovu dne 11. října 1941 byla zahájena osvobozená válka
- 23. říjen - Den makedonského revolučního boje
- 8. prosinec - Sv. Kliment Ochridski
- 1. leden – Nový rok
- 7. leden - 1. svátek vánoční (pravoslavný)
- pravoslavné Velikonoce - pohyblivý svátek
- 1. květen – Svátek práce
- Ramazan Bajram - pohyblivý svátek muslimů

Náboženské svátky:

- 6. leden - Štědrý den (pravoslavný)
- 19. leden – „Vodici“ – den Zjevení Krista (pravoslavný)
- Velikonoce (pravoslavné) – pohyblivý svátek
- Velký pátek (pravoslavné) - pátek před Velikonoce
- 28 srpen – Nanebevstoupení Panny Marie
- 1. listopad – Den všech svatých (katolický)
- Památka zesnulých – pohyblivý svátek (pravoslavný), vždy v pátek
- 25. prosinec – Vánoce (katolické)
- Kurban Bajram - pohyblivý svátek (muslimský)

Pracovní doba:

- **Veřejná administrativa (státní úřady):** Pondělí až pátek od 8.00 – 16.00 hod. **Po nových reformách pracují některé ze státních institucí ve dvou směnách do 20 hod.**
- **Soukromý sektor (firmy, řemeslníci apod.):** Pondělí až pátek zpravidla od 8.00 až 9.00 do 16.00 až 17.00 hod. (v létě za vysokých teplot zkrácená pracovní doba od 07.00 – 11.00 a od 18.00 – 20.00 hod.)
- **Otevírací doba obchodů:** Obchody s potravinami: pondělí až sobota 7.00 – 20.00 hod. a některé i v neděli. Obchody s ostatním zbožím: pondělí až pátek 9.00 – 20.00 hod., v sobotu 8.00 až –15.00 hod.
- Některé velké obchody řetězců (VERO, TINEX, Ramstore) mají otevřeno denně od 8.00 hod. (Ramstore 10.00) do 22.00 hod.
- **Restaurace a kavárny:** Od pondělí do neděle – od 09.00 nebo 10.00 hod. do 24.00 hod., pátek a sobota - od 09.00 nebo 10.00 hod. do 01.00 hod.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Od 19. 12. 2009 byla **pro makedonské občany zrušena vízová povinnost** do všech zemí Schengenského prostoru, včetně ČR. Toto rozhodnutí se týká výhradně **držitelů pasů s biometrickými** identifikačními údaji.

Z makedonské strany byla **vízová povinnost pro české občany zrušena** již dříve. Od poloviny roku 2009 mohou čeští občané pro cestu do Severní Makedonie použít platný občanský průkaz. Zde je však potřeba upozornit na tu skutečnost, že pokud odlétá občan EU z části letiště, která není jen pro EU prostor, ale je pro mezinárodní spojení, pak mohou vízové orgány požadovat předložení cestovního pasu. Doporučuje se mít raději pas, může se stát, že někdy občanský průkaz nebude dostačující.

Přihlašovací povinnost pobytu (do 24 hodin)

Každý cizinec musí přihlásit svůj pobyt delší než 24 hodin na místně-příslušném oddělení policie. Za osoby ubytované v hotelu, tuto informační povinnost zajišťuje hotel/penzion.

Nesplnění této povinnosti mohlo donedávna v rámci řízení u přestupkového soudu vynést i trest krátkodobého odnětí svobody (zpravidla v délce trvání do 7 dnů), udělení pořádkové pokuty i zákaz dalších cest do země. Nově se **přihlašovací povinnost** a i s tím spojené případné sankce za její nesplnění přesouvá z ubytovaného na ubytovatele. Při ubytování v hotelu či campingu plní tuto povinnost ubytovací zařízení.

Před **odjezdem ze země** je nutné **se na policii odhlásit**.

Omezení pro dovoz a vývoz valut a místní měny, celní předpisy

Platí **POVINNOST DEKLAROVAT CIZÍ VALUTY** při příjezdu do země. Na hraničním přechodu při vstupu do Makedonie je třeba celním orgánům deklarovat cizí valuty v hotovosti a požadovat vydání písemného potvrzení. V opačném případě hrozí zabavení valut nad povolený limit 10 tis. EUR na osobu při výstupu ze země. Šance na vrácení zabavených valut je poměrně malá. ZÚ Skopje zde nemůže zajistit efektivní pomoc, jelikož nedeklarování valut při vjezdu představuje porušení platných právních norem.

Bezcelně lze dovézt zboží pro osobní potřebu, a to v množství odpovídajícím době pobytu na území Makedonie a účelu cesty. Povinná směna valut není vyžadována. Dovoz cizí měny není omezen a na hranicích většinou není třeba prokazovat dostatek finančních prostředků pro pobyt.

Zakázán je dovoz a neoprávněné používání omamných a psychotropních látek a jedů.

Zákaz dovozu potravin živočišného původu – opatření proti onemocnění slintavky a kulhavky. Dovoz drobných domácích zvířat je možný po předložení mezinárodního očkovacího průkazu (vč. vakcinace proti vzteklině) a veterinárního potvrzení o zdravotním stavu o tom, že místo předchozího pobytu zvířete není postiženo některou z infekčních nemocí.

Od 1. 10. 2006 je možné cestovat se psy, kočkami a fretkami pouze s pasem dle nařízení (ES) č. 998/2003. Jedná se o jednotný doklad platný pro EU.

Další aktuální informace je možné nalézt na internetových stránkách [Státní veterinární správy ČR](#), vč. možných změn. Aktuální informace může poskytnout Velvyslanectví Severní Makedonie v Praze.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

- Jestliže se uzavírá pracovní poměr s cizím občanem, používají se ustanovení Zákona o uzavírání pracovního poměru s cizími občany
- Cizí občan se může zaměstnat a pracovat v Severní Makedonii, jestliže má pracovní povolení a je zde přihlášen podle odpovídajícího článku zákona
- Pracovní povolení se může vydat cizinci, který má povolení pro trvalý nebo dočasný pobyt nebo jiný doklad v souladu se zákonem
- Cizinec, který má pracovní povolení v Makedonii, může provádět pouze práci, pro kterou pracovní povolení obdržel

Pracovní povolení se vydává na dobu určitou, jeho trvání se odvíjí od účelu, kvůli kterému se vydává. Pracovní povolení vydává **Státní úřad pro zaměstnávání Severní Makedonie ve spolupráci s Pohraniční policií Severní Makedonie**.

Užitečné odkazy:

- www.e-rabota.av.gov.mk

- www.mtsp.gov.mk

Úřad Práce vydává potvrzení (certifikáty). O ZÁPIS KRÁTKODOBÝCH služeb (méně jak 90 dnů) poskytovaných cizím státním příslušníkům, nevyžaduje se pracovní povolení.

- kreativní služby v oblasti kultury
- služby pro veletrhy
- krátkodobé služby poskytované cizími občany
- práce vykonávané cizinci s bydlištěm v Republice Severní Makedonie pro studijní účely
- nouzové služby.

Úřad práce vydává STANOVISKO O ZPŮSOBILOSTI PRO VYDÁVÁNÍ DOČASNÉHO POVOLENÍ K POBYTU CIZINCŮ (ve spolupráci s Cizineckou policií)

- pro zaměstnání cizího občana
- pro práci cizinců vyslaných do Republiky Severní Makedonie
- pro sezónní práci cizího občana.

Zaměstnávání cizinců je méně obvyklé a legislativně i administrativně poměrně náročné. Upraveno Zákonem o zaměstnávání a práci cizinců (Sbírka zákonů/Služben vesnik RSM č. 70/2007, 5/2009, 35/2010, 148/2011 a 84/2012) a jeho změny dle rozhodnutí Ústavního soudu (Služben vesnik č. 152/2008 a 98/2010). Konsolidovanou verzi Zákona lze najít v makedonštině na webových stránkách [ministerstva práce a sociálních věcí](#).

Cizinci, kteří by chtěli být v Severní Makedonii zaměstnání, chtějí pracovat ve své firmě nebo zde podnikat, musí nejdříve získat povolení k pobytu a pracovní povolení, zaměstnavatel musí zaregistrovat jejich práci jako práci cizince. **Pracovní smlouva bez vyřízení povolení k pobytu je neplatná.** Veškeré náklady ohledně obdržení pracovního povolení a dalších náležitostí by měl krýt zaměstnavatel. Zákon stanoví i další povinnosti zaměstnavatele.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Při cestě do Severní Makedonie má český držitel Evropského průkazu zdravotního pojištění nárok na věcné dávky v rozsahu nutné a neodkladné zdravotní péče podle makedonského práva na účet své české zdravotní pojišťovny. Má být poskytnuta taková péče, jejíž poskytnutí je nezbytné pro odvrácení ohrožení zdraví či života a jejíž poskytnutí nelze odložit na dobu po návratu do ČR. Nárok na zdravotní péči na základě mezinárodní smlouvy lze v Makedonii uplatnit pouze u lékařů a nemocnic, které mají smlouvu s Republikovým fondem zdravotního pojištění. V případě některých zdravotnických zákroků a ošetření se dle makedonského práva platí spoluúčast.

Úroveň zdravotnických služeb v hlavním městě a větších městech je srovnatelná se zdravotnickou péčí v ČR, jinde závisí na kategorii konkrétního zařízení. Vývoj v celém regionu obecně vedl během posledních let k celkové stagnaci až snížení úrovně poskytování zdravotnické péče včetně vybavenosti zdravotnických zařízení.

7. Kontakty

Velvyslanectví ČR ve Skopji s působností pro MK bylo oficiálně otevřeno 1.9.2006.

Velvyslanectví České republiky (Ambasada na Republika Češka)

ulice Perisha Savelikj 3

1 000 Skopje, Severní Makedonie

Telefon: +389/2/3109-805

Fax: +389/2/3178-380

E-mail: skopje@embassy.mzv.cz

Webová stránka: www.mzv.cz/Skopje

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky (Ambasada na Republika Češka)

ul. Perisha Savelikj 3

1 000 Skopje

Telefon: +389/2/3109-805

Fax: +389/2/3178-380

E-mail: skopje@embassy.mzv.cz

Webová stránka: www.mzv.cz/skopje

Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR

ul. Perisha Savelikj 3

1 000 Skopje

Telefon: +389/2/3081-102

Mobilní telefon konzulární pohotovosti pro české občany: +389 7 123 13 74

Fax: +389/2/3081-100

E-mail: consulate_skopje@mzv.cz

Obchodně-ekonomické oddělení Velvyslanectví ČR

ul. Perisha Savelikj 3

1 000 Skopje

Telefon: +389/2/3081-102

Fax: +389/2/3081-100

Webová stránka: www.mzv.cz/skopje

E-mail: josef_dvoracek@mzv.cz (dočasně), mia_pavlovska@mzv.cz

Ms. Mia Pavlovska, expertní ekonomická místní síla.

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Loretánské nám. 101/5

118 00 Praha 1 - Hradčany

tel.: + 420 2 2418 1111

<http://www.mzv.cz/ekonomika>

Odbor ekonomické diplomacie

tel.: + 420 2 2418 2592, + 420 2 2418 2951

e-mail: oed@mzv.cz

Ministerstvo obchodu a průmyslu ČR

Politických vězňů 20

112 49 Praha 1

tel: + 420 2 2485 1111

<http://www.mpo.cz>

Odbor 51510 –OZEP (odbor zahraničních ekonomických politik)

Ing. Roman Plevák

tel.: + 420 2 2485 2036

e-mail: plevak@mpo.cz

CzechTrade Bělehrad

JUDr. Svatopluk Čech, MBA

YU Biznis Centar

Bul. Mihaila Pupina 10i/ 212

11070 Bělehrad, Srbská republika

Tel.: +381 654 580 489

E-mail: belgrade@czechtrade.cz

Zemědělský diplomat ČR pro Severní Makedonii sídlí v Bělehradě na velvyslanectví ČR

Pavel Svoboda

Bulevar kralja Aleksandra 22

11000 Bělehrad, Srbská republika

Tel.: +381 63 218 616

e-mail: pavel_svoboda@mzv

Agentury CzechInvest, CzechTourism, ani Česká centra nejsou v Severní Makedonie zastoupena.

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Policie 192
- Hasiči 193
- Záchranka 194
- Pohotovostní služby 195
- Služba pro informování a varování 1985
- Silniční služba AMSM 196.

Volání na tato čísla je zdarma. Volací předčíslí: + 389 (Severní Makedonie)

Další důležitá telefonní čísla:

- Odtahová služba ve Skopje + 389 70 219 411, +389 77 400 404
- Železnice Informace – Hlavní nádraží Skopje 02/3248 701
- Letecká přeprava – Letiště Skopje 02/3148 333
- Autobusová přeprava, informace Skopje autobusové nádraží 02/2466 313, 2466 011, 2402 385.

7.4 Internetové informační zdroje

Internetové informační zdroje:

- www.vlada.mk (oficiální internetová stránka vlády Severní Makedonie)
- www.skopje.gov.mk (oficiální internetová stránka města Skopje)
- www.macedonia-timeless.com (oficiální internetová stránka Turistické organizace Severní Makedonie)
- www.skp.airports.com.mk (letiště Skopje)
- m.sas.com.mk (autobusové stanice Skopje)
- www.stat.gov.mk Státní statistický úřad
- www.nbrm.mk Národní banka (Main menu - Statistics - External Statistics - Foreign Trade)
- www.ujp.gov.mk Správa veřejných příjmů
- www.customs.gov.mk Celní správa
- www.mse.mk Makedonská burza cenných papírů
- www.sec.gov.mk Komise pro cenné papíry
- <https://www.finance.gov.mk> Ministerstvo financí
- <http://fez.gov.mk/> Svobodné zóny Severní Makedonie
- <http://www.economy.gov.mk/> Ministerstvo hospodářství

Ředitelství technologických průmyslových zón - **Дирекција за технолошки индустриски развојни зони**

Ul. „Partizanski Odred“ 2, 1000 Skopje

Tel: +389(2) 3111-166

Fax: +389(2) 3111-177

Hospodářská komora

Stopanska komora na Severna Makedonija
Ul. Dimitrie Chupovski 13, Skopje
Tel.+389 23244000
Fax.+389 23244088
web: <http://www.mchamber.org.mk>

Makedonská obchodní komora

Ul. "Crvena Skopska Opshtina" Br: 10
1000 Skopje

<http://www.chamber.mk/>